

**T.C.
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**NORVEÇ ATASÖZLERİNİN TÜRK ATASÖZLERİ İLE
MUKAYESELİ TAHLİLİ**

MERVE AVLANMIŞ

NİSAN - 2021

T.C.
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

NORVEÇ ATASÖZLERİNİN TÜRK ATASÖZLERİ İLE
MUKAYESELİ TAHLİLİ

MERVE AVLANMIŞ

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Halil İbrahim İSKENDER

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde bizzat elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada özgün olmayan tüm kaynaklara eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Merve AVLANMIŞ
22.04.2021

ÖZ

NORVEÇ ATASÖZLERİNİN TÜRK ATASÖZLERİ İLE MUKAYESELİ TAHLİLİ

Avlanmış, Merve

Yüksek Lisans, Türk Dili ve Edebiyatı

Tez yöneticisi: Dr. Öğr. Üyesi Halil İbrahim İskender

Nisan 2021

Atasözleri halkın ortak inanç ve değer yargularından hareketle zaman içinde olgunlaşmış ve kalıplaşmış edebi sanatlarla örülmüş özlü sözlerdir. Ait olduğu milletin düşünce ve kültürünü yansıtan söz varlıklarıdır. Kalıplaşarak dildeki en köklü ve sağlam ifadeleri günümüze taşıyan ve geleceğe taşıyacak değerli bir hazinedir. İskandinavlar ve Türkler arasında çok eski zamanlardan bu yana tarihi ve kültürel bağlar olduğu görülmektedir. Zamanında bütün İskandinavya'ya hükmeden İsveç kralı Demirbaş Şarl'ın 1709'da siyasi sığınmacı olarak Türk topraklarına iltica etmesi ve ülkesini beş yıldan uzun süre Türkiye'den yönetmesi ile doruğuna çıkan bu ilişkilerin başlangıcı Avrupa Hunları'nın İskandinavya'ya ulaştıkları dönem esas alınırsa İlk Çağ'a kadar götürülebilir. Öte taraftan, Türkçede İskandinav dilleri ve özellikle de Norveççe hakkındaki çalışmalar maalesef nicelik ve nitelik açısından yeterli konumda değildir. Gayet köklü bir geçmişe sahip İskandinav dilleri, Türk dil araştırmacıları için yeni bir araştırma alanıdır. Bu çalışmanın, sahada yeni dil çalışmalarına vesile olabileceği umulmaktadır. Çalışmada öncelikle Norveç atasözleri dilimize tercüme edilmiş, sonra mezkûr atasözleri kavram özellikleri bakımından incelenmiştir. Nihayetinde Norveç atasözlerinin Türkçe eşdeğerleri tespit edilip dilbilimsel açıdan karşılaştırmalı olarak bir tahlil sunulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Karşılaştırmalı Dilbilim, Norveççe, Norveç Atasözleri, Türk Atasözleri.

ABSTRACT

A COMPARATIVE ANALYSIS OF NORWEGIAN AND TURKISH PROVERBS

Avlanmış, Merve

Master of Arts, Turkish Language and Literature

Thesis Supervisor: Dr. Halil İbrahim İskender

April 2021

Proverbs are concise expressions that have evolved over time and have been completed with rhetorical purity and simplicity. They are based on the common beliefs and universal values. They are rhetorical entities that reflect the thought and culture of the nation to which they belong to. They are valuable treasures that carry the most rooted and solid expressions in the language to the present and will carry them to the future. In retrospect, it is seen that there have been historical and cultural ties between Scandinavians and Turks since ancient times. These ties reached climax when Charles XII of Sweden sought for political asylum in Turkish territory in 1709 and governed his country from Turkey for more than five-year time period. The start of these relations, on the other hand, if the European Huns' entrance to Scandinavia will be regarded as the start, can be taken back to the Ancient Age, but unfortunately, studies on Scandinavian languages, and especially on Norwegian, in Turkish are not sufficient in terms of quantity and quality. Scandinavian languages, which have a very long history, are a new field of research for Turkish linguists. It is hoped that this study will lead new language studies in the field. In the study, firstly, Norwegian proverbs were translated into our language and then the proverbs mentioned were examined in terms of their conceptual features. Ultimately, the Turkish equivalents of Norwegian proverbs were determined and an attempt was made to present a comparative analysis.

Keywords: Comparative Linguistics, Norwegian, Norwegian Proverbs, Turkish Proverbs.

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM	1
DİL	2
1.1. Dil.....	2
1.1.1. Dil ve Düşünce.....	4
1.1.2. Dil ve Kültür.....	4
1.1.3. Söz Varlığı ve Kültür İlişkisi.....	5
1.2. Dilbilim.....	6
1.3. Karşılaştırmalı Dilbilim.....	8
1.4. Çeviri.....	9
1.4.1. Çeviribilim.....	11
1.4.2. Çeviride Eşdeğerlik.....	12
2. BÖLÜM	14
İSKANDİNAVYA VE NORVEÇ	14
2.1. İskandinavya.....	14
2.1.2. İskandinav Dilleri.....	15
2.2. Norveç.....	16
2.2.1. Norveç'in Tarihi.....	17
2.2.2.1. Ivar Andreas Aasen (1813-1896).....	19
2.2.2.2. Åsen'in Dilbilim Çalışmaları.....	20
2.2.2.3. Aasen'in Dil Görüşü.....	21
2.2.3. Norveç Edebiyatı.....	22
2.2.4. Türkiye-Norveç İlişkileri.....	23
3. BÖLÜM	25
ATASÖZÜ	25
3.1. Atasözü Nedir.....	25
3.1.1. Atasözünün Genel Özellikleri.....	26
3.1.2. Atasözünün Tarihçesi.....	28
3.2. Türk Atasözleri.....	30
3.3. Norveç Atasözleri-Norske Ordsprog.....	32

4. BÖLÜM	33
NORVEÇ ATASÖZLERİNİN KAVRAMSAL ÖZELLİKLERİNE GÖRE İNCELENMESİ	33
4.1. Yaş, Gençlik, İhtiyarlık	34
4.2. Seçmek	35
4.3. Pişmanlık	36
4.4. Çalışma, Yoksulluk, Zenginlik	36
4.5. Göz	39
4.6. Çocuk	39
4.7. Çiçek.....	40
4.8. Kitap, Bilgelik	40
4.9. Gün.....	41
4.10. Ölüm.....	42
4.11. Rüya	43
4.12. Aile, Evlilik	43
4.13. Dost, Düşman	44
4.14. Dağ	44
4.15. İyi, Kötü	45
4.16. Meyve	45
4.17. Komşuluk.....	46
4.18. Misafir.....	47
4.19. Zaman, Zamanlama	47
4.20. Sağlık, Hastalık	48
4.21. Ev.....	49
4.22. Sıcak, Soğuk	49
4.23. Nitelik.....	50
4.24. Hayvanlar	52
4. 25. Ahlak, Erdem	58
4. 26. İnsanlar, Toplum	59
4. 27. İlk, Son	61
4. 28. El, Ayak	62
4. 29. Mutluluk	63
4. 30. Baş, Kafa.....	63
4. 31. Yardım	64
4. 32. Efendi, Bey.....	64
4. 33. Yeme, İçme	65
4. 34. İnanç, Dua, Tanrı.....	65
4. 35. Ateş.....	66
4. 36. Delilik, Aptallık.....	67
4. 37. Sevgi, Aşk.....	67
4. 38. Düşmek	68
4. 39. Zemin, Temel.....	68
4. 40. Şapka.....	69

5. BÖLÜM	70
NORVEÇÇE-TÜRKÇE EŞDEĞER ATASÖZLERİ	70
SONUÇ	82
KAYNAKÇA	84

KISALTMALAR

N. : Norveççe

T. : Türkçe

DLT : Dîvân-ı Lugâti't-Türk

TDK : Türk Dil Kurumu

DTCF : Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi

vb. : ve benzeri

MÖ : Milattan önce

MS : Milattan sonra

EEB : The Editors of Encyclopedia Britannica

İng. : İngilizce

el. : eller (veya)

GİRİŞ

“Batı nasılsa Doğu da öyle. Tertemiz tatlar sunar sana. Kısacası iki dünya ikliminde dolaşmak yaraşır en iyi bize.” Goethe.

Bu çalışmada Norveç ve Türk atasözlerinin dilbilimsel yönden karşılaştırılmasını amaçladık. Öncelikle Norveç atasözleri okuyucuya tanıtmak amacıyla mevcut atasözlerinin kaynak dilden Türkçeye çevirisini yaptık. Sonrasında Norveç atasözlerini, Norveç alfabesine göre sıraladık. Atasözlerini, konularına göre tasnif edip değerlendirmeye tabi tuttuk. Bu çalışmada ortak düşünce ve kültür ürünlerini ortaya konmaya çalıştık. Bu sebeple, eşdeğer Türk atasözleri ve Norveç atasözlerini tespit ettik.

Çalışmamız beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, ana hatlarıyla dil, dilbilim ve çeviribilim hakkında genel bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde; atasözü kavramı, atasözlerinin tarihçesi, Türk atasözleri ve Norveç atasözleri ele alınmıştır. Üçüncü bölümde, İskandinav tarihi ve dilleri hakkında bilgi verilmiştir, Norveç dili ve edebiyatından hususiyetle bahsedilmiştir. Dördüncü bölümde, Norveç atasözlerindeki belirli kavramların anlambilimsel ve kültürel analizi yapılmıştır. Beşinci bölümde, ise Norveç ve Türk atasözlerinin eşdeğerleri tespit edilmiştir.

Norveç atasözleri için Ivan Aasen’in “*Norske Ordtak*” adlı eseri temel alınmıştır. Türk atasözleri için ise ağırlıklı olarak Ömer Asım Aksoy ve İsmail Parlatur’un atasözü sözlüklerinden istifade edilmiştir. İncelenen atasözlerinin her iki dilde benzerleri tespit edilmiştir. Buradan hareketle tezimizde Türkçe ve Norveççe atasözlerinin genel tarihçesi, kavram münasebetleri ve eşdeğerleri incelenecektir.,

1. BÖLÜM

DİL

1.1.İnsan Dili

İnsan dili, ses dili ve işaret dili fark etmeksizin simgelerin birleştirilmesi ve düzenlenmesi ile oluşmaktadır. Bu düzenlemelerin sonucunda ses ve işaretler ortaya çıkar. Bu düzenlemeleri oluştursaydı beyindir (Yule, 2006: 4). İnsan, kendini ve dış dünyayı düşünce yoluyla anlamlandırır. Onu diğer canlılardan ayıran şeyse bu düşünceleri dil ile ifade edebilmesidir (Kılıç, 2003: 55).

Saussure, dili “göstergeler dizgesi” olarak tasvir eder. Ona göre göstergeler, kavramları ifade etmektedir. Yazıyla, işaret dili abecesiyle, simgesel nitelikli kutsal törenlerle, davranış şekilleriyle, askerlerin belirtkeleriyle vb. göstergelerle karşılaştırıldığında dil, bunların en önemlisidir (Köktürk ve Eyri, 2013: 124-138).

İnsan dilini farklı kılan şeylerden biri de somut kavramlar dışında soyut kavramlara, varsayımsal olaylara, geçmişte yaşanmış ve gelecekte meydana gelebilecek olaylara temas etmesidir. Dil, konuşma ile aynı zaman ve yerde gerçekleşmeyen olaylara atıfta bulunabilir. Bu durum, yer değiştirme İng: (*displacement*) olarak ifade edilir. Arıların nektar kaynaklarını birbirine bildirmesi, bu iletişim sisteminin diğer canlılarca da kullanılabilmesini gösterir (Trask, 1999: 1-5).

Yazı sisteminin ortaya çıkmasından sonra dil konusundaki araştırmalar için gerekli kaynaklar oluşmuştur. Bu tarihten önce ise dil olgusu hakkında kesin bir kaynak veya bilgi bulunmamaktadır. Bu sebeple elimizde sadece çeşitli tahminler vardır. Dilin kökeni, dil çeşitliliği insanlık tarihi boyunca merak konusu olmuştur. Aden¹ veya Babil söylenceleri gibi söylenceler oluşmuştur (Breton, 2007:12).

Dinlerin çoğunda dilin ilahi kaynaklı olduğu görülür: İncil’de: “Tanrı Âdem’i yarattı ve “Âdem her canlıya ne diyorsa onun adı buydu.”

¹ Aden: İncil’e göre Adem’in yaratıldıktan sonra içinde yaşadığı bahçe, cennet bahçesi (İncil-Tevrat-Zebur, 2009).

Kur'an'da ise “Ve Âdem’e isimlerin hepsini öğretti, ...”² Dil olgusunun keşfi için farklı deneyler yapılmıştır. Bunlardan biri Herodot’un bahsettiği, Mısırlı firavun Psammetichus’un deneyidir. Psammetichus, 2.500 yıldan uzun bir süre önce yeni doğmuş iki bebeğin, çevresinde hiçbir dili duymadan büyümelerini gözlemlemiştir. Bu deneyde çocukların Mısır’da kullanılan bir kelime değil de Frigce bekos (ekmek) kelimesini söylediği gözlemlenmiştir. Bunun sonucunda Firavun, o dönemde Kütahya çevresinde konuşulan Frig dilinin orijinal dil olması sonucuna varmıştır. Tarih boyunca buna benzeyen deneyler yapılmış ve farklı teoriler ortaya konmuştur. Bu çalışmalar arasında doğal ses kaynağı, dilin kaynağıyla ilgili dikkat çekici bir görüş ortaya konmuştur. Bu kurama göre insanın işitsel sistemi, doğumdan önce zaten çalışmaktadır (Yule, 2017: 12).

Diller, iletişimi sağlama yönünden birbirinin aynıdır. Çeşitli ses ve kelimelerden oluşması yönünden ise eşsizdir. Öyleyse dil, *eşsiz ama aynı* olarak tanımlanabilir. Örneğin, bütün diller, isim ve fiil işlevli kelimeleri, olumsuzluk bildirme, soru sorma, geçmişten veya bugünden söz etmeye yarayan kelimeleri içermesi açısından birbirinin aynıdır. Noam Chomsky, Sözdizimsel Yapılar (*Syntactic Structures*) adlı eserinde dilin, genlerimize kodlandığını söyler. Ona göre dil yetisi, yürüme yetisi gibi yaratılıştan vardır. Diller çeşitli olsa da tüm diller özünde benzerdir (Uslu, 2015: 32).

Kendiliğinden oluşan doğal dillerin yanında, insanlar tarafından oluşturulan, özel bir bağ kurma amacı taşıyan yapay diller de vardır. Oryantalist Alessandro Bausani, Baleybelen’in ilk yapay dil olduğunu ifade etmiştir. Baleybelen, Muhyi-i Gülşeni³ tarafından oluşturulan yapay dildir. Muhyi-i Gülşeni, başarılı bir çalışma yapmış ve oluşturduğu yapay dilde on bin kelime türetmiş, bu dilde iki yüz eser vermiştir. Baleybelen’i keşfeden kişi ise 1800’lü yılların başında Halep gezisinde olan Rousseau’dur (Koç, 2006). Schleyer’in (1879) Volapükü (*world speak*), Zamenhof’un Esperantosunu, Couturat’ın (1907) İdosu (Esperantonun bir kolu) ve Gode’un (1951) İnterlinguası bunlardan bazılarıdır. Bunlar arasında en yaygın kullanılanı ise Esperantodur. Dünya üzerinde yaklaşık 8.000.000 kişiden

² Bakara Suresi, 31. Ayet. Elmalılı Hamdi Yazır Meali

³ Baleybelen, “dilsizlere verilen dil” anlamına gelir.

500.000'i bu dilin aktif kullanıcısıdır (Breton, 2007:21).

1.1.1. Dil ve Düşünce

Dil ve düşünce birbirini etkileyen iki farklı olgudur. Humbolt, dil olmadan düşüncenin de olmayacağını savunur. Ona göre dil olmadan düşünme, şekillenmemiş bir akıştan ibarettir. Düşünceyi var kılan unsur dildir. Humbolt bu ilişkiyi “ekleme süreci” olarak tanımlar. Dil insan doğasının özünde vardır (Topkaya, 2016: 64).

“Dil, eklemli sesi düşüncenin bir ifadesi hâline getirme yönünde tinin her an tekrarlanan çalışmasıdır.” Humbolt’a göre dilin ortaya çıkma sebebi, düşünceye aracı olmasıdır. Düşüncenin sınırlarını dil belirler görüşünü reddeder. Ona göre mantık dili belirler, dil ise düşünceyi (Humboldt, 1988: 50).

Chomsky dili, insan doğası gereği var olan bir yeti olarak görür. Dil yeteneği ile insan, diğer canlılardan ayrılır. Chomsky’ye göre hayvanlar düşünebilseydi çok farklı konuşma yetilerine sahip olabilirdi (Chomsky, 2011: 37-8). Piaget ve Chomsky’nin temel olarak aldığı ortak görüş, dil ve düşünce arasındaki ilişkidir ve biri diğerini etkiler. Piaget, dili anlama ve kullanmayı, zekâ gelişimi aşamalarıyla ilişkilendirirken Chomsky, insanın özel olarak dile ait kuralları düzenleyen özel bir yapıya sahip olduğunu söyler (Chomsky, 1980:185). Dillerin kelime sesleri farklıdır. Bu her dilin kendine has yapısı ve kullanımıyla ilgilidir. Chomsky ayrıca dillerin evrensel özelliklere sahip olduğunu ve bu özelliklerin doğuştan olduğunu savunur (Karakaya, 2007: 17).

1.1.2. Dil ve Kültür

Kültür, ait olduğumuz sosyal ortamın tüm fikir, davranış ve varsayımlarını kapsayan bir olgudur. Kültürü “sosyal olarak edinilmiş bilgi” olarak tanımlayabiliriz (Yule, 2006: 216). “İnsan aklı, tüm zenginlikleri ve farklılıklarıyla kültür hayatının şekillerini idrak etmede önemlidir ancak bu şekiller sembolik şekillerdir. İnsanı akıllı bir varlık olarak tanımlamak yerine, insanı sembolleştiren bir varlık olarak tanımlamalıyız. Böyle tanımlarsak, özel farklılıkları tespit edebiliriz, açılan yeni ve medeni yolda

insanı anlayabiliriz... Sembolik düşünce ve sembolik davranış, insan hayatının en karakteristik niteliklerindedir. İnsanlık kültürünün bu şartlara ve özelliklere yaslandığı gerçeği inkâr edilemez.” (Cassirer, 1944: 26-27).

Malinowski'nin kültür ile dil ilişkisine bakışı dikkat çekicidir. Ona göre sözcüklerin anlamı, düşüncelerden çok tecrübe ile ortaya çıkar ve insan davranış şekillerinde kendini gösterir. Ona göre dil, bir faaliyet aracıdır ve tüm kelime anlamları tecrübeyle ortaya çıkmıştır. J. R. Firth, “Sosyoloji ile Dil Üzerine” adlı araştırmasında aynı görüşü paylaşır ve şunu ifade eder: “Yollar ve roller, bizim için devamlı olarak mevcuttur ve özgür değildir. Bu çevrede ilişkiler ve dil şekilleri vardır. Sosyal yapı ile dil devamlı ilişkilidir.” Buradan yola çıkarak dil, tecrübelerle isim koymaktır diyebiliriz. Wittgenstein, “Dilimin sınırları, dünyanın sınırlarıdır.” diyor. İnsan, hayatı boyunca sözcüklerden oluşur veya insan, dilin oluşturduğudur. Sonuç olarak bireyin ilgili yapılar, varlık ve ilişkilerden mücerret olması düşünülemez (Karakaya, 2007: 41).

1.1.3. Söz Varlığı ve Kültür İlişkisi

XVIII. yüzyılda yapılan etimolojik çalışmalarla İran, Hint ve Avrupa dilleri arasında önemli benzerlikler tespit edilmiş ve “Hint-Avrupa” dil ailesi ortaya çıkmıştır. Bu aile, öbeklere, alt öbeklere ve gruplara ayrılmıştır. Hint-Avrupa konuşanlarının coğrafi dağılımları tespit edilmiştir. Aynı yöntemle daha sonra yeryüzündeki diğer dil ailelerinin coğrafi dağılımı ve tarihsel yayılımı tespit edilmiştir (Breton, 2007:11). Diller arasındaki bu akrabalık ilişkilerinin yanısıra komşuluk ilişkileri ve kültürel benzeşmeler de diller arasında söz varlığı ortaklıkları meydana getirmektedir.

Dillerin gelişiminde ait olduğu vatan topraklarından yükselen seslerin, coğrafyanın, iklimin büyük etkisi vardır. “Dilleri dil yapanlar, birtakım alaylı hatta alim dilciler değil, milletlerdir; milletlerin dile bir güzellik ve bir güzel ses vermek için yaratılmış, kadın, erkek adsız evlatlarıdır.” (Banarlı, 2012: 46).

Ana dilimiz gibi kültürü de yetiştiğimiz ortam içinde farkındalık geliştirerek öğreniriz. Bu dil ve kültürel aktarım süreci, bize içinde bulunduğumuz ortama dair hazır bir zemin sağlar. Dil bir yönüyle

öğrendiğimiz kelimelerle dış gerçekliği tanzim etme şeklidir. Dünya dillerinden elde edilen kanıtlar, dış gerçekliğin algılanışının aslında bir noktaya kadar dile göre değiştiğine işaret etmektedir. Bir kavram, bazı dillerde tek bir kelimeyle karşılanırken bazı dillerde muhtelif kelimelerle karşılanabilir. *Yağmur* veya *hindistan cevizi* gibi sözcükler ait olduğu coğrafyadaki çeşitliliğe göre o toplumun dilinde değişik sözcüklerle ifade edilirken başka bir coğrafyada tek bir sözcükle ifade edilebilir. Tayfın⁴ tüm renkleri görünse de Yeni Delhi’de yalnızca iki rengin ismi vardır: *siyah* ve *beyaz*. Eskimolarda, siyah ve beyaz isimlerine ilaveten yeşil, kırmızı ve sarının da ismi vardır. İngilizcede bu beş renge ilaveten mavi, kahverengi, mor, pembe, turuncu ve gri isimleri vardır. Teknolojinin yaygın olarak kullanıldığı toplumlar tarafından kullanılan diller, diğer toplumlardan daha fazla renk terimine sahiptir. Akrabalık ilişkilerinin adlandırılması da dillere ve toplumlara göre farklılık gösterir. Örneğin, baba kelimesi bazı dillerde ebeveyn ve erkek ebeveynin erkek kardeşi anlamında kullanılır. İngilizcede *anneanne* ve *babaanne* kavramları tek bir sözcükle “grandmother” karşılanırken Norveçcede babaanne için “*farmor*”, anneanne için ise “*mormor*” sözcükleri kullanılır (Yule, 2006: 217).

Yine mesela Türkçede akrabalık adlarında farklı sözcüklerle ayrıntılı bir anlatım gözlemlemekteyiz: Fransızca, Almanca, İngilizce gibi dillerde "kayınbirader, enişte, bacanak" kavramları tek göstergeyle karşılanırken Türkçede farklı sözcükler dikkat çekmektedir (Aksan, 2005: 19).

1.2. Dilbilim

Dilbilim⁵, bütün dil çalışmalarının en son ve en kapsamlı hâlidir. Dili bilim hâline getiren kişinin Genel Dilbilim Dersleri, (*Cours de Linguistique Generale*) kitabının sahibi Ferdinand de Saussure olduğu kabul edilir. Dilbilim, *lengüistik* veya *linguistik* şeklinde de ifade edilmektedir. Dilbilim, dilde gerçekleşen olayları ele alıp farklı yönlerden karşılaştırmalar yapıp genel-geçer kuralları belirlemeye çalışan bir alandır. Dilbilimin belirlediği

⁴ “Tayf. Beyaz ışığın yaydığı ışınların bir prizmadan geçirilmesi ile elde edilen bütün renk ve dalga boylarını içeren çizgiler.” (TDK)

⁵ Türkiye’de terminolojik olarak: *ilmü’l lisan*>*ilm-i lisan*>*lisaniyat*>*dilbilim*

kurallar, sebepler, sonuçlar, değişimler, gelişmeler vb. gerekli durumlarda tüm dillere uygulanarak diller arasındaki benzer ve farklı yönler tespit edilir (Demirci, 2015: 21).

Saussure, artzamanlı ve eşzamanlı dilbilime net bir ayırım getirmiştir. Bu döneme kadar yapılan çalışmalarda ise artzamanlı dilbilim hakimdi. Saussure, eşzamanlı dilbilim üzerinde yoğunlaşarak çalışmalarını bu yönde sürdürmüştür (Hagemann, 2009). Dilbilim modern bir bilim olarak XX. yüzyılda ortaya çıkmış kabul edilse de tespit edilen ilk dil çalışmaları MÖ IV. yüzyılda Hindistan'da Panini⁶ tarafından yapılmıştır. Panini, Sekiz Kitap, Astadhyayi adlı eserinde Sanskritçenin morfoloji, sentaks ve semantiğini incelemiştir. Astadhyayi, bilinen ilk gramer kitabıdır. Eserde yaklaşık dört bin dilbilgisi kuralı belirlenmiştir. Eski Yunan'da Aristoteles (M.Ö. IV.), Sokrates, Heraklios, Demokritos, Hermogenes ve Eflatun gibi düşünürler dil tartışmalarını isim-cisim konusu⁷ ile sürdürmüşlerdir. Eski Roma'da Verro,⁸ *Latin Dili "De Lingua Latine"* adlı eseri yazmıştır. Dil çalışmaları, dünyada bazı merkezlerde öne çıkmıştır. Bu merkezler dil konusundaki çalışmalarıyla sonradan gelenleri etkileyen bazı dilciler ile ekol⁹ oluşturacak kadar ün kazanmışlardır. Bu ekoller: İskenderiye, Bergama, Basra, Kufe, Port Royal, Cenevre, Prag, Kopenhag, Amerikan ve Londra okullarıdır. Batı dünyasında, İskenderiye ve Bergama okulları; İslam dünyasında Basra ve Kufe okulları önde gelen okullardır (Demirci, 2015: 32).

Dilbilimciler, insanı hayvandan ayıran bilişsel bir sistem olan dil ile ilgilenirler. Öncelikle insanı diğer canlılardan farklı kılan şeyin ne olduğu araştırma konusu olmuştur. Sonrasında ise farklılıkların içindeki ortak yönler araştırılmıştır. Korece veya Fince gibi tek bir dili araştırmak mümkün olduğu gibi ortak bir dilin konuşulduğu bir toplumda, gençler

⁶ Bazı kaynaklar tarih sırasına göre Sakatlayana adlı gramercinin ilk Hintli dilci olduğunu, ikincisinin Yaska, üçüncüsünün ise Panini olduğunu belirtir (Demirci, 2015: 26).

⁷ Eflatun, Kratylos adlı diyalogda isim-cisim ilişkisini ele almıştır. Bu eserde Kratylos ve Hermogenes Sokrates'e isimlerin doğal mı konvansiyonel mi olduğunu sorarlar. Sokrates, nesnelere isim vermenin sanatçının sanat eseri oluşturmasına benzediğini söyler.

⁸ Marcus Terentius Varro (MÖ 116- MÖ 27), Romalı akademisyen ve yazar.

⁹ Ekol, okul veya mektep sözcüğü ile belli ortak noktalarda uzlaşan filozoflar, gramerciler, filologları veya dilbilimciler kastedilmektedir.

arasındaki konuşma ile yaşlılar arasındaki konuşmanın farklılığı da araştırma konusudur. Sosyal bir varlık olan insanın, içinde bulunduğu sosyal ortamın ve ilişkilerin, dili nasıl etkilediği araştırılmıştır. Bu yaklaşımlar birbiriyle ilintilidir. Dilbilimciler, çeşitli diller konuşan insanlarla, çocuklarla ve yetişkinlerle ilgili dilbilimsel çalışmalar yaparlar.

Dili bilimsel olarak incelemek istediğimizde karşımıza çıkan temel unsurlar: ses bilgisi ve sesbilim veya fonetik ve fonoloji, şekilbilgisi, biçimbilim veya morfoloji, söz dizimi veya sentaks, anlambilim veya semantikve söz varlığı veya lexicondur. Bu alanlara, dilbilimsel seviyeler (*linguistic levels*) denir (Demirci, 2015: 72). Dilbilim çalışmalarının artmasıyla Tarihsel ve Evrimsel Dilbilim, Sosyodilbilim, Diyalektoloji, Edimbilim, Söylem Analizi, Hesaplamalı Dilbilim, Dil edinimi, Psikodilbilim, Deneysel Dilbilim, Nörolinguistik, Sözlükbilimi, Adli Dilbilim, Bilgisayarlı Dilbilim, Derlem Dilbilim vb. alanlarda çeşitli çalışma alanları ortaya çıkmıştır (BYU, 2020).

1.3. Karşılaştırmalı Dilbilim

Terim olarak İngilizcede “*Contrastive Linguistics*” olarak geçen karşılaştırmalı dilbilim terimi, Vardar tarafından dilimize karşıtsal veya ayrımsal dilbilim olarak aktarılmıştır (Kumlu, 2020: 117). Karşılaştırmalı Dilbilim, karşılaştırma yönteminin kullanarak diller arasında ayrılan veya benzeyen yönlerin ortaya çıkarılmasını amaçlayan dilbilim dalıdır (Yücel ve Erişek, 2003:30).

1820 yılında Von Humboldt tarafından temelleri atılmış olan Karşılaştırmalı Dilbilim alanındaki çalışmaların ve araştırmaların odağında diller arası farklılıkların sistemsel veya kullanımsal olarak karşılaştırmalı bir bakış açısıyla ele alınması vardır. Karşılaştırmalı Dilbilim, dillerin karakteristik yapılarının oluşumunda ve dillerin araştırılıp kültürlerarası geçişlerde bilgi edinilmesi ve kaynak sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Kültürlerarası iletişimde ve dillerin farklılarını ortaya koymada Karşılaştırmalı Dilbilim’e ihtiyaç duyulmaktadır (Saussure, 1998: 28-31).

Yukarıda bahsettiğimiz modern dilbilim çalışmalarına baktığımızda,

öncelikle dil ailelerinin tespit edildiğine değinmiştik. Diller arasındaki akrabalık sorunu, öncelikle Sasseti, sonrasında Sir William Jones'in, Sanskritçeyi keşfetmesiyle ortaya çıkmış ve XX. yüzyılda dilbilimin yönünü belirleyen bir mesele olmuştur. Dünyadaki dil çalışmalarında Sanskritçenin ayrı bir yeri vardır. Sanskritçe ilk dil çalışmalarına konu olmuştur. Avrupa dillerine benzerliğinin keşfedilmesiyle ortaya çıkan karşılaştırmalı dil çalışmaları noktasında önemlidir (Demirci, 2015: 27). Franz Bopp, Sanskritçe'nin Eylem Çekim Dizgesi, *Conjugationssystem der Sanskritsprache* (1816) adlı eserinde Hint-Avrupa dillerindeki bazı sözcük biçimlerinden yola çıkarak Sanskritçe, Eski Yunanca, Latince ile İngilizce, Almanca, İspanyolca, Rusça, Fransızca gibi modern Avrupa dilleri arasında ortak bir köken sağlayan genetik ilişkilerin belirlenmesini sağlamıştır (Gündüz, 2013: 11).

Czulo ve Hansen-Schirra'a göre Karşılaştırmalı Dilbilim ve Çeviribilim; iki veya daha fazla dilin kesişip ortak bir paydada buluştuğunu söyler. İki farklı disiplin olarak Karşılaştırmalı Dilbilim ve Çeviribilim, eşdeğerlik kavramı ortak paydasında buluşur. Karşılaştırmalı Dilbilim, tarihsel olarak daha eski ve daha köklü bir bilim dalı olan Çeviribilim'e katkı sağlar. Çeviribilim de Karşılaştırmalı Dilbilim'e malzeme yönünden katkı sağlar (ASOBİD, 2020: 115).

1.4. Çeviri

"Çevirmenler, Babil Kulesi'ne saldıran korkusuz savaşçılardır." Albert Camus.

Genel tanımıyla çeviri: "Bir dilden başka bir dile aktarma." anlamına gelir (TDK, 2021). Türkçede çeviri terimi için tercüme ve çevirme sözcükleri kullanılmaktaydı. Çevirme sözcüğü 1930'larda ortaya çıkmış ve 1940'lı yıllarda çeviri sözcüğüne evrilmiştir. Çeviri için önceleri Türkçeye nakletmek, Türkçeye aktarmak ifadeleri kullanılmıştır. Tiyatro ve roman uyarlamaları için adaptasyon sözcüğü kullanılmıştır. İktibas ve nakil sözcükleri de çeviri için kullanılan sözcüklerdendir. Nurullah Ataç'a göre çeviri, "tercüme etmek, bir dilde düşünülmüş bir şeyi başka bir dilde tekrar düşünmek demektir. Tercüme dergisinde ise çeviri için şu ifadeler kullanılmaktadır: "Tercüme her iki lisanı da bilmekten ziyade bir şahsiyet,

zevk ve sebat işidir. Bu itibarla tercümeyle bir nakilden ziyade bir ibda addetmek doğru olur.” (Demirel, 2017: 148-149).

Kadim Yakındoğu mitolojisinde Musevi-Hristiyan geleneğine göre Tanrı, insanların gökyüzüne erişecek bir kule inşa etme küstahlığına kalkışmasından ötürü Babil Kulesi'nin inşası sırasında insanların dilini karman çorman hâle getirmiştir. Kule için örnek alınan model, Mezopotamya şehir devletlerine özgü bir yapı olan ziggurattır. Bu şehir-devletlerde birçok tapınak vardı. Tapınaklardan bazıları diğerlerine oranla alçak olsa da hepsi heybetli şekilde dağ gibi yapılardır. Tapınaklar, gök ile yer arasındaki buluşma noktaları, insanların ve tanrıların birbirleriyle buluşma yeridir. Tapınak için kullanılan birçok ismin anlamı benzerdir: Gök ile yer arasındaki bağ, dağ gibi ev, başı yukarıda ev vb. (NTV, 2010: 34).

Babil, efsane olarak anılsa da yalnızca bir efsane değildir, şehir gerçekten var olmuştur. Geçmişte Mezopotamya'da inşa edilmiş birçok büyük kule vardı. Bu kulelerin, cennete giden merdivene benzetildiğini gösteren isimleri vardı. Bu kulelerden biri olan Babil kulesinin adı Etemenanki idi.¹⁰ Yunan tarihçi Herodot, bir şeyler bulma ümidi ile kulenin güneyindeki dik merdivenleri ve rampaları tırmanmıştır. Zirvede boş bir tahttan başka bir şey bulamamıştır (Yule, 2006:4).

Karmaşa anlamına gelen Babil'in dillerin doğduğu yer olması ve Tanrı'nın burada insanları cezalandırarak onların dil birliğini bozması bir rastlantı değildir. Burada asıl konu, insanlığın bu karmaşadan nasıl kurtulacağıdır. Tam da bu noktada çeviri öne çıkmaktadır. Babil söylencesinin çeviri açısından önemini vurgulayan Herder, Schiller, Goethe, Benjamin, Derrida, Steiner, Klöpfer'in yanısıra birçok düşünürü göre çeviri, simgesel anlamda dillerin birbirinden ayrıldığı Babil kulesinin yapısıyla ilişkilendirilir (NTV, 2010: 34). Tanrı'nın cezalandırması, kulenin yapımını engellemek için gerekli olan ortak iletişim dilinin ortadan kalkmasıdır. Dil birliğinin bozulması bir engeldir ve bu engele karşı bir gereksinim olarak gelişen çevirinin işlevlerinden birinin, belki de soyut düzlemde insanların kaybetmiş oldukları ortak dili birbirleriyle anlaşabilmek için yeniden sağlamaktır (Yücel, 2016: 14).

¹⁰ Etemenanki, “cennet ile yer arasındaki platformun tapınağı” anlamına gelir.

İnsanın zihnindeki imgeleri mağara duvarına kazınması bile bir çeviri edimidir. Çevirinin amacı, anlaşılmayanı anlaşılır kılmaktır. Bilinmeyeni bilen ve diğer insanlar için de bilinir kılan bir insan, değerlidir. Çevirmen, başka bir dünyayı da tanımaktadır. Tanıdığı diğer dünyayı çeviri yoluyla bilinir kılar. Çeviri faaliyeti tarih, toplum, kültür, edebiyat, siyaset gibi alanların kesişim noktasında bulunmaktadır. Çeviri metinsel bir süreçten çok daha fazlasıdır.

1.4.1. Çeviribilim

XX. yüzyılda Ferdinand de Saussure ile dilbilim ayrı bir bilim dalı olarak önem kazanmıştır. Bu zamana dek çeviri, bir yan dal olarak görülmüştür. George Steiner, Jean Delisle, Judith Woodsworth, Antoine Berman gibi isimler çeviri kuramına bilimsel olarak yaklaşmış ve çeviriyi tartışmışlardır. Bu dönemde bir bilim dalı olarak ele alınmayan çeviribilim, dilbilimin önem kazanmasından sonra özerk bir bilim dalı olarak ele alınmıştır (Yalçın, 2015: 25).

Çeviribilim, çeviri kuramını ele alıp inceleyen akademik bir disiplindir. *Science of translation*, çevirinin bilimi; *translatology* veya *traductologie*, çeviri bilimi şeklinde farklı ifadeleri olsa da en genel kabul ile *translation studies*, çeviribilim çalışmaları terimi kullanılmaktadır. Çeviribilim, yazınsal ve sözlü çevirinin tüm alanlarını kapsar ve çeviriye dair her şeyi araştırma konusu olarak görüp inceler (Camcı, 2014: 13).

Türkiye’de çeviri çalışmaları Batılılaşma fikri ile önem kazanmıştır. Batıyı tanımak ve anlamak için tercüme faaliyetleri başlamıştır. Tanzimat Dönemi’nde başlayan bu faaliyetler, takip eden süreçte hızla devam etmiştir. Batı klasiklerinin çevirisi için düzenli bir çalışma gereksinimi doğmuş ve 1940’ta Tercüme Bürosu kurulmuştur. 1940-1966 yılları arasında pek çok çeviri kitap çıkaran kurum, çeviri eleştirisi ve çeviri kuramı hakkında yazılar içeren Tercüme dergisini yayımlamıştır. (Gürçağlar, 2018: 4).

“Çeviribilim” terimi Türkiye’de ilk kez 1967 yılında kullanılmıştır. 1979’da İstanbul Üniversitesi Yabancı Diller Bölümü ile Avusturya Başkonsolosluğu Kültür Ofisi’nin birlikte düzenlediği “Birinci Çeviribilim Sempozyumu” önemlidir. “Çeviribilim” terimi ilk kez resmi bir isim olarak

“Çeviribilim Bölümü” adıyla 2004 yılında Boğaziçi Üniversitesi’nde kullanılmıştır (Çavuşoğlu, 2019: 14).

1.4.2. Çeviride Eşdeğerlik

Wills, eşdeğerlik¹¹ kavramının matematikten çeviribilime geçtiğini söylemektedir. Matematikteki eşitlik bağlantısı olan denklemlerde ögeler nasıl yer değiştirebiliyorsa çeviride de bu ilişkiden yararlanılabilir. Çeviriyi, kaynak dildeki bir metnin hedef dildeki eşdeğer bir metinle yer değiştirme eylemi olarak görür. Reiss ile Vermeer ise üç çeşit çeviriden söz etmektedir: Diliçi çeviri intralingual, dillerarası çeviri interlingual, göstergelerarası çeviri intersemiotic. Koller ise Nida’dan yaptığı bir alıntıda eşdeğerliği ikiye ayırmıştır: Biçimsel eşdeğerlik formal equivalence ve dinamik eşdeğerlik dynamic equivalence. Popoviç ise dört tip eşdeğerlikten söz etmiştir: dilsel eşdeğerlik, dizisel eşdeğerlik, biçimsel eşdeğerlik, metinsel eşdeğerlik (Yalçın, 2015: 74-75).

Vinay ve Darbeknet eşdeğerliği aynı durumun tamamen farklı sözcüklerle hedef dilde tekrar edilmesi süreci olarak görürler. Bu süreç, çeviri işleminde uygulanırsa kaynak dilin üslubu hedef dilde etkisini devam ettirir. Buna göre eşdeğerlik; atasözleri, deyimler, kalıplaşmış klişe ifadeler, isim ve sıfat cümleleri ve hayvan seslerinin yansımalarında ideal bir yöntemdir. De Beugrande ve Dressler ise bir çeviri metin ile özgün metin arasındaki eşdeğerliğin “ancak katılımcıların deneyimindeki bir eşdeğerliğin olabileceğini” ifade eder. Çeviride kaynak metne sadık kalınması konusunda Albir, La Notion de la Fidelite (Sadakat Kavramı) adlı eserinde anlama sadık kalınması gerektiğini vurgular. Başka bir deyişle kaynak metin ile erek metin arasındaki benzerliğin dilsel bir benzerlik değil, anlamın ve oluşan tesirin benzerliği olduğunu savunur (Yalçın, 2015: 76-77).

Korzen ve Gylling de konuya farklı bir açıdan yaklaşmıştır. Onlara göre Çeviribilim ve Karşılaştırmalı Dilbilim örtüşür. İki disiplin de aynı şeyin başka şekilde nasıl söyleneceği ile alakalıdır. İki disiplinin ortak yönlerinin çoktur ancak az sayıda çeviribilimci, çalışmalarında Karşılaştırmalı Dilbilim

¹¹ Değer yönünden birbirine eşit olan. İng. equivalency, Osm. Muadelet, Alm. aquivalenz, Fr. equivalence, “eşit, aynı değerde olma”

yöntemlerinden yararlanmıştır. İki disiplinin kesişim noktasında yer alan eşdeğerlik kavramı, günümüzde özellikle makine çevirisi konusunda bir değerlendirme ölçütüdür (Kumlu, 2020: 119).

Çeviride yaşanan birtakım güçlükler de tartışılmaktadır. Bunlardan biri de kültürel farklılıklardır. Kaynak dildeki kültür öğeleri erek dilde bulunmuyorsa çeviride eşdeğerlik sağlamak zor olacaktır. Çevirisi yapılacak bir nesne veya kavramın erek dilde karşılığı olmaması da bir zorluktur. Örneğin, İskandinav atasözlerinde geçen fiyortlar, dünyanın çok az yerinde bulunmaktadır. Bu atasözünün çevirisi yapılsa bile erek dilde eşdeğerlik sağlaması zordur.

Sonuç olarak çeviride eşdeğerlik; kaynak dil ile erek dil arasında sözcük, sözdizimi, biçim ve anlam yönünden uyum ve denklik sağlanması yoluyla oluşmaktadır.

2. BÖLÜM

İSKANDİNAVYA VE NORVEÇ

2.1. İskandinavya

Scandia, Kuzey Avrupa'yı çizen haritacılar tarafından İskandinav yarımadası için kullanılan ilk isimdir. Aynı zamanda İsveç'in güneyinde bulunan İsveç'teki ilk yerleşim yerinin adıdır. (EEB, 1998) Danca ve İsveççe'de Skandinavien; Norveççe, Faroe Dili ve Fince'de Skandinavia; İzlanda'da Skandinavia ve Sami'de Skadesi-suolu olarak bilinir (Norman, 2020).

İskandinavya bölgesi, kuzey yarımkürede, uluslararası ilişkilerde stratejik konumda bulunan üç ülkeden oluşmaktadır. Bunlar: Norveç, İsveç, ve Danimarka'dır. Danimarka, İskandinavya yarımadasında bulunmamasına rağmen dili, ortak tarihi ve kültürel geçmişiyle bir İskandinav ülkesi kabul edilir. Finlandiya, Faroe adaları, Åland Adaları, Grönland ve İzlanda ise İskandinav ülkeleri ile beraber "Nordik Ülkeleri" olarak adlandırılan kuzeye ait ülkeleri oluşturmaktadır (Scandinavia: "Northern Europe", 2018).

2.1.1. İskandinav Tarihi

Yaklaşık 12.000 yıl önce buz çağında buz altında olan İskandinav yarımadası, buzulların erimeye başlamasıyla ren geyiklerinin peşinden kuzeye gelen avcı-toplayıcı Sami halkına (Lapanlara) ev sahipliği yapmıştır. Samiler'in dilleri, diğer İskandinav halklarının dillerinden farklı olarak bir Hint-Avrupa dili değildir, Ural veya Fin-Ugor dil ailesindedir. Yarımadaya daha sonra Germen dili konuşanı Hint-Avrupalılar gelmiştir. En eski yazılı kayıtlardan önceki dönemde evden ayrılma eğilimleri ve savaş yetenekleri olan bu topluluğun, güney komşularının da tarihini etkilediği görülmektedir. Gotlar, Vandallar ve Burgundiyalılar yarımadadan MÖ II. yüzyıldan itibaren ayrılmaya başlamıştır. MS VIII. yüzyıldan itibaren İskandinav yarımadasında Viking Çağı başlar (McKean, 2005).

Vikingler Dönemi'nde İskandinavlar, küçük kabileler hâlinde yaşardı. Bölgenin coğrafi şartları, adacıklar, fiyortlar, ormanlar, soğuk iklim vb. buna sebep oluyordu. Çoğunlukla Pagan¹² inanışa sahiplerdi. X. yüzyıldan sonra okur-yazarlık ve Hristiyan inancı yaygınlaşmaya başlamıştır (Norman ve Runblom, 1988).

İskandinavlar, toplumsal değerlere ve köklü bir kültüre sahiptir. Önemli konularda karar almak için toplantılar düzenlemişlerdir. Bu toplantılar demokratik bir ortam sağlamıştır. Ancak buradaki demokratik ortam, kabile hukukunun durumu ile ilgili konularla sınırlı kalmıştır (Gascoigne, 2001).

2.1.2. İskandinav Dilleri

İskandinav dilleri, Germen dillerinin Hint-Avrupa kolundandır. Günümüz itibariyle yaklaşık yirmi milyon kişi İskandinav dillerini konuşmaktadır. Bu diller; Norveççe, İsveççe, Danca, İzlandaca ve Faroe dilidir. Bu dillere “Nordik Diller” Kuzey Dilleri de denir. Bunlardan Norveççe, İsveççe, Danca asıl İskandinav dilleridir. İzlandaca ve Faroe ise İskandinavya'nın batısındaki ada ülkelerinde konuşulur (Nordbø, 2009).

Günümüz İskandinav dilleri, farklı lehçelere sahip ortak bir geçmişe sahiptir. İskandinav dillerinin ulusal dillere ayrılması ise Viking Çağı'nda başlamıştır. Bu dönemde İskandinav dilleri İngiltere, İrlanda, İskoçya, Normandiya, Rusya, Grönland, Kuzey Amerika'ya yayılmış ve buralarda kullanılmıştır. İsveç Dil Geliştirme Enstitüsü Institutet för Svensk Språkvård Başkanı Profesör Gösta Bergman, İsveç Dil Tarihi isimli kitabında, İskandinavya'da önceleri aynı dilin konuşulduğunu ama 600'lü yıllardan sonra ve esas olarak da 1000'li yıllardan sonra Danca, İsveççe, Norveççe, İzlandaca dillerinin ayrıştığını söylemiştir. İşte bu ortak dile “Urnordiska” denir. Kuzey ülkeleri, Orta Çağ'da da ortak dil ve kültür unsurlarını kullanmışlardır (Bergman, 1984: 11-12).

1869'da Stocholm'de Norveççe, İsveççe ve Danca arasında farklılıkları ortadan kaldıracak bir toplantı düzenlenmiştir. Bu toplantının

¹² Latince “pagan”dan (köylü, taşralı) türeyen Paganizm ise Ortaçağ başlarından itibaren kilise tarafından Hristiyan olmayanlar, XVIII. yüzyıldan itibaren ise çok tanrılı dinî geleneklerdeki Putperestlik için kullanılmıştır. (TİA, Putperestlik: 2007, 365)

düzenlenmesinde dönemin siyasi fikri olan İskandinavcılık etkili olmuştur. Toplantıya, Henrik Ibsen, Knud Knudsen, Jacob Løkke gibi önemli dilbilimciler katılmıştır. Burada alınan kararlarda Bjørn Bjørnson, Henrik Wergeland ve Ivar Aasen gibi isimlerin fikirleri etkili olmuştur. İskandinav dili için iş birliği fikri kabul edilmiştir. Günümüzde, İskandinav halkları birbirlerini anlayabilmektedir. Aralarında yaptıkları konferansları İskandinavca “*Skandinaviska*” adı altında yapmaya özen gösterirler. 2008’de Kuzey Konseyi Nordiska Rådet, İngilizceye karşı “İskandinaviska” yı koruma ve ortak dil yapma yolunda çalışma kararı almıştır (Ergenekon, 2016).

2.2. Norveç

Norveç, Norge, Norway: *kuzey yolu* veya *kuzeye giden yol* anlamına gelir. Norveç’in ismi resmi olarak Norveç Krallığı’dır (Kongeriket Norge). Norveç Kralı, V. Harald’dır. Başkenti Oslo’dur. Ülke nüfusunun 19-44 yaşları arasındaki kadın-erkek tüm vatandaşları askerlikle yükümlüdür. Norveç, 18 Kasım 1905’te bağımsızlığını ilan etmiştir. Başkenti Oslo’dur. Nüfusu 2020 verilerine göre 5.367.580’dir. Resmi dilleri: Norveççe Bokmål ve Nynorsk ve Sami dilidir. Ülkenin ulusal anma günü 17 Mayıs’tır. Milli marşı ise ‘Ja, vi elsker dette lande’dir (Evet bu ülkeyi seviyoruz.) (Vikør, 2020).

Norveç, Kuzey Denizi ile Kuzey Atlantik Okyanusu kıyısında yer alır. Norveç’in ikliminde çoğunlukla Gulf Stream akıntısı etkilidir. Kıyı kesimlerinde ılıman iklim hâkimken, iç bölgelerde hava sıcaklıkları düşüktür. Bir Kuzey Avrupa ülkesi olan Norveç; İsveç, Finlandiya ve Rusya ile sınır komşusudur. Norveç, fiyort, koy, körfez, ada ve adacıklardan oluşur. Mavi ve yeşilin bulunduğu ülke, hayranlık uyandıracak doğal güzelliğe sahiptir. Ülkenin en güneyinde bulunan Lindesnes ile en kuzeyinde yer alan Nordkapp arasındaki mesafe 1699 kilometredir (Thuesen, 2020).

Norveç, *dünyanın balkonu* olarak bilinir. Norveç, anayasal monarşi ve parlamenter demokrasi ile yönetilmektedir, ulusal meclisi Storting’dir. Kralın yürütme yetkisi vardır, yargı ise mahkemelere bağlıdır. Siyasi ve

demokratik açıdan, ekonomik refah devleti olarak dünyanın en iyi ülkelerindedir. Petrol ve petrol ürünleri ihracatı yapan tek İskandinav ülkesidir. Norveç, uluslararası diplomasi ve barışa katkı sağlamıştır. Dünyada ilk barış enstitüsünün kurulduğu ülkedir.¹³

Norveç'in resmi radyo ve televizyon kurumu, Norsk Rikstringkasting'tir (NRK)¹⁴. Ülkede çeşitli özel radyo ve televizyon kanalları bulunmaktadır. Eğitimli Norveçlilerin neredeyse tamamı ikinci dil olarak İngilizce konuşabilmektedir. Bunun sebebi, iletişim araçlarının İngilizce yayınlara ağırlık vermesidir. NRK devlet kanalı hariç özel televizyon kanalları ve radyolarda İngilizce yayın yapılmaktadır. Okullarda Almanca, Fransızca, İspanyolca yabancı dil olarak öğretilmektedir.

2.2.1. Norveç'in Tarihi

Norveç'in bilinen ilk yerlileri Vikingler, yaptıkları sağlam gemilerle İskoçya, İrlanda ve İzlanda'yı işgal etmişlerdir. Dünyada kara ölüm olarak yayılan veba sebebiyle 14. yüzyılda nüfusları azalmıştır. Norveç, İsveç ve Danimarka 1397'de Kalmar Birliği'ni kurmuştur (Gustafsson, 2006: 205-220). Danimarka Kralı idaresindeki bu birlikten İsveç 1523'te, Norveç ise 17 Mayıs 1814'te Eidsvoll'da bağımsızlık deklarasyonu yayınlarak ayrılmıştır. Daha sonra İsveç, Norveç'i işgal etmiştir. 1905'te Norveç halkının oylarıyla Norveç Krallığı kurulmuştur. 1949'da NATO'nun kurucu üyesi olmuştur. 1972 ve 1994'te Avrupa Birliği'ne (AB) dâhil olmayı Norveç halkı iki kez reddetmiştir. Tarih boyunca balıkçılık ve tarım ile geçimini sağlayan ülkede 1960'lı yıllarda petrol rezervi bulunmuştur. Bu olay, Norveç'in günümüzdeki ekonomik refah seviyesine ulaşmasında dönüm noktasıdır (İnsamer, 2017).

İkinci Dünya Savaşı'nda Almanya Norveç'i işgal etmiştir. 1945'e kadar işgal altında kalan Norveç'te, bu süreçte yaklaşık on bin Norveçli yaşamını yitirmiştir. Ülke maddi olarak da büyük zarar görmüştür (Thuesen, 2020).

¹³ Uluslararası Barış Enstitüsü, 1959'da Oslo'da, Johan Galtung tarafından kurulmuştur.

¹⁴ Norveç Ulusal Yayıncılığı.

Almanya'nın ülkeden çekilmesiyle Londra'ya sığınan Kral Håkon ülkesine dönmüş ve Norveç birliğini tekrar sağlamıştır.¹⁵

2.2.2. Norveç Dili

İskandinav dillerinden biri olan Norveççe, günümüzde yaklaşık beş milyon kişi tarafından konuşulmaktadır. Resmi olarak kullanılan iki yazı dili olması yönüyle benzersizdir. Bunlar, (*Bokmål*) ve (*Nynorsk*)'tür. Bokmål, kitap dili anlamına gelir. Günümüzde yerel okullardaki eğitim dilidir.

1380-1814 yıllarında Danimarka-Norveç birliğinde Danca resmi dil olarak kullanılmıştır. Bu süreçte Dano-Norveççe, (*Riksmål*) oluşmuş ve kullanılmıştır. Riksmål, 1814'ten sonra da Norveç'te kullanılmaya devam etmiştir. Bokmål ve Nynorsk'e göre daha edebi ve ağdalıdır. Günümüzde okullarda Bokmål kullanılması sebebiyle gençler tarafından pek konuşulmamaktadır. Norveçli yazarlardan Henrik Ibsen, Knut Hamsun, Bjørnstjerne Bjørnson tarafından konuşulmuştur (DİA, 1993: 462-464).

1853 yılında ise genç bir dilbilimci olan Ivar Aasen, öncelikle batı ve merkezi kırsal bölgelerin lehçelerinden bir dil formu oluşturmuştur. Bu yeni Norveç formunu (*Landsmål*, sonrasında *Nynorsk*) gramer, sözlük ve çok sayıda edebi metin olarak sunmuştur. 1840'larda Knud Knudsen de bunu destekleyen bir kademeli reform politikası oluşturmuştur. 1885 yılında *Nynorsk* (Yeni Norveççe) ikinci bir ulusal dil olarak tanındı. Bu durum XIX. yüzyıl sonlarındaki yazarların çoğu tarafından desteklendi (Hagemann, 2019).

Bokmål, Norveç'te *Nynorsk* ile birlikte 20 Haziran 1929'da resmi ulusal dil olarak kabul edilmiştir. Kelime anlamı olarak Norveççe bok: kitap ve mål: hedef sözcüklerinin birleşmesiyle oluşur ve kitaplarda kullanılan hedef dili ifade eder. Norveçli dilbilimci Ivar Aasen, 1857'de Norveç yazı dili hakkında *Bokmål* ifadesini kullanmıştır. Bokmål, XX. yüzyılın başlarında *bogsprog*, *riksmål*, *dansk-norsk*, *norsk-dans* vb. sözcüklerle karşılanmıştır (Gundersen, 2009).

Norveççenin iki farklı yazı şeklinin olması, Norveçlilerin kendi lehçelerine yakın bir yazı dili seçebilmeleri açısından kolaylık

¹⁵ <http://www.mfa.gov.tr/turkiye-norvec-siyasi-iliskileri.tr.mfa>

sağlamaktadır. Bununla birlikte tüm ders kitapları ve resmî belgelerin her iki formda yayınlanması gerekmektedir. Bu da durumu karmaşık ve masraflı hâle getirmektedir (Harstad, 2012).

Danca ve İsveççe ile karşılaştırıldığında Norveççe, lehçelerini korumayı başarmıştır. Norveçcede dikkat çeken bir nokta da lehçe çeşitliliğidir. Küçük bir ülke olmasına rağmen neredeyse her ilde farklı bir diyalekt konuşulmaktadır. Diyalekt özellikleri nettir. Bir Norveçlinin hangi şehirde yaşadığını konuşmasından anlayabilirsiniz. Örneğin, “ben” anlamına gelen “jeg”, Oslo diyalektinde jeg (yay) okunurken Bergen diyalektinde jeg (eg) okunur. Yine Bergen diyalektinde, “r” sesinin Fransızcaya benzer telaffuzu dikkat çeker. Bunun nedeni kısmen bilinçli bir dil politikası, kısmen de Norveç coğrafyasının insanlar arasında mesafe oluşturmasıdır. Ülkede lehçeler dört ana gruba ayrılır: Doğu Norveç, Batı Norveç, Trøndelag ve Kuzey Norveççe. Norveç’te bu bir zenginlik kabul edilmekte, devlet televizyonunda çocuk ve gençlere yönelik programlarda farklı şehirlerden diyalektlere yer verilmektedir.

2.2.2.1. Ivar Andreas Aasen (1813-1896)

Aasen, Sunnmøre Ørsta’da, Aasen çiftliğinde dünyaya geldi. Norveç’in coğrafi yapısı itibariyle yerleşim yerleri arasındaki mesafe fazlaydı ve o dönemin şartlarında ulaşım zordu. Anne ve babasını erken yaşta kaybeden Aasen, köy şartlarında yalnızdı. Bu süreçte iyi bir eğitim alamadı. Aasen’in yaşadığı evde bir İncil ve bazı eski kitaplar vardı. Ørsta’ya yakın bir kasaba olan Ekset’te matbaa vardı. Bu matbaa Aasen’in geleceği için önemli bir avantaj olmuştur. Bu matbaadaki çalışmalar ülkenin kırsal kesiminde yapılan ilk çalışmalardı. Aasen, burada Latince, tarih, coğrafya, retorik ve şiir öğrendi. Kitaplara olan merakı sayesinde on sekiz yaşında toplum okulu öğretmeni olmuştur. 1835 yılında Solnør’da öğretmen olarak göreve başladı. Aasen’in gezilerinde botanik merakı da etkili olmuştur. Gezilerinde farklı bitki türlerini tespit etmiştir (Bull, 2019).

Ivar Aasen, Norveç diyalektolojisinin kurucusudur. Norveç’teki lehçeleri derlemiş ve sistematikleştirmiştir. Akademik bir geçmişi olmadığı hâlde kendini yetiştirmiştir. Aasen’e profesörlük teklif edilse de kendisi

bunu reddetmiştir. Norveç'in ulusal kimliğinin yalnızca dil yoluyla güçlü kalacağına inanmış, ulusal dil kavramını oluşturmuştur. Sonuç olarak Nynorsk denen Yeni Norveç yazı dilinin ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Aasen, hayatının son yıllarını geçirdiği Kristiania'da bir iletişim ağı oluşturmuştur. Tek başına oluşturduğu bu ağ bir enstitü görevi görmüştür. Burada Nynorsk, Eski Norsça, İsveççe, Danca, İzlandaca, Latince, Yunanca, Almanca, İngilizce ve Fransızca üzerine dil çalışmaları yürütülmüştür. Kral IV. Karl, Aasen'i önemli dilbilim çalışmaları için 1871'de St. Olav Nişanı¹⁶ ile ödüllendirmiştir (Grepstad, 2014).

Toplumda köylü kültürü ve köylülerin konuşmalarının küçümsenmesine, köyde doğup büyümüş biri olarak karşı çıkmıştır. Bu yönüyle ülkesinde bir dil devrimi yaptığını söyleyebilir. Günümüz Norveç televizyonlarında çocuk programlarında her ilden farklı diyalekt konuşan karakterlere yer verilmesi, ülkedeki farklı ağızların küçümsenmek yerine bir dil zenginliği olarak görülmesi onun sayesinde.

Aasen'in anısına Ørsta'da Ivar Aasen Müzesi, Ivar Aasen tunet, yapılmıştır. Müze, Nynorsk yazı kültürü merkezidir. Aasen'in Dyre Vaa tarafından yapılan portre büstü Blinden Üniversitesi'nin bahçesinde bulunmaktadır. Büst 150. doğum gününde yaptırılmıştır. Norveç Postası, onun adına pul basmıştır (1963). Volda Üniversite Koleji'nde Ivar Aasen Enstitüsü vardır. Ørsta'da yapılan tersaneye Ivar Aasen adı verilmiştir (2000). Stavanger yakınlarında Edvard Grieg sahasındaki petrol platformuna da Aasen'in adı verilmiştir. Aasen'in mezarı, Oslo'da Frelsers Gravlund'dadır.

2.2.2.2. Aasen'in Dilbilim Çalışmaları

Ivar Andreas Aasen, Norveç'in en önemli dilcilerindendir. Ulusal dil görüşünü savunmuştur. Eski Norveççeyi öğrenip Norveç dili tarihi hakkında araştırmalar yapmıştır. Ancak dil tarihi ve diyalektoloji çalışmaları onun için amaç değil araçtır. Onun amacı; dönemin Norveç yerel lehçelerine dayalı yeni bir Norveç dili meydana getirmektir. Aasen, 1842-1846

¹⁶ Norveç'in çıkarlarına üstün hizmeti takdir amacıyla Norveç vatandaşlarına verilen onur nişanı.

yıllarında ülkede bir tür keşif gezisi yapmıştır. Bu seyahatlerini “*Reise-Indberetninger og Reise-Erindringer*” adlı eserlerinde anlatır. Dağ köylerini gezen dilbilimci, bu geziler sayesinde yerel lehçeleri derlemiştir. Dönemin diline, geleneklerine, yörelere göre kültür farklarına ışık tutmuştur. 1848'de “*Det Norske Folkesprogs Grammatikk*” ve 1850'de “*Det Norske Folkesprog*”, “*Ordbog*” gibi önemli eserlerde lehçeler üzerine yaptığı derlemeleri vermiştir. Lehçeler arasındaki büyük bir farklılıkları görmüş ve ortak bir yazı dili oluşturmak için farklı kelime ve formlar arasında seçim yapmak zorunda kalmıştır. Bu tür çalışmalara dil standardizasyonu denir. Standardizasyon çalışmasında eski İskandinav yazı diline de güveniyordu. 1853'te Aasen, norm önerisini “Ulusal Dilin Örnekleri” adlı küçük bir kitap ile sunmuştur. Bu kitap, Yeni Norveç yazı dilinin ilk metinsel temelini içermektedir.

Aasen'in yaptığı çalışmalar bilimsel bir temele dayanmaktadır. Hedefi ise ulusal ve politiktir. Aasen, yeni yazı dilinin oluşması gerektiğini savunmuştur. Ulusal dili, her şeyden önce bir şair olarak kullanmıştır. Norveççe şiiri, “*Millom bakkar og berg*”, Norveç edebiyat tarihinin en ünlü şiirlerinden biridir. “*Syningom'daki Eski Dağlar*” şiiri de bir başka önemli şiiridir (Bull, 2009).

Aasen'in çalışmaları, ulusalcı bir yaklaşımın neticesi olarak görülebilir. Aasen'i özel kılan şey, farklı dilleri ve aynı dildeki lehçeleri karşılaştırma temelinde bilimsel bir yöntemle incelemesidir. Aasen'in Karşılaştırmalı Dilbilim çalışması ile bugün yeni bir resmi Norveç dili oluşturulmuştur.

2.2.2.3. Aasen'in Dil Görüşü

Ivar Aasen, Danca yazı diline alternatif olarak Norveç taşrasında yaşayan lehçelere dayalı yeni bir yazı dili oluşturmak istemiştir. O, bu yazı dilinin yapmacık ve göstermelik değil bütün Norveç ulusunca kullanılabilir bir dil olması gerektiğini düşünür. 1830'larda ortaya çıkan dil politikası tartışmasında Aasen, 1836'da yazdığı “*Kutsal Yazı Dilimiz Hakkında*” adlı yazısı ile bu konudaki görüşlerini dile getirmiştir. Ulusal dil düşüncesini savunan Aasen, Norveç'teki lehçelerin tespit edilip karşılaştırılması yöntemi ile Norveç'in ortak yazı dilinin oluşturulmasını

şöyle savunur:

"Ortak dilimizin ya iyi giyimli cehaletle ya da gerçekten iyi niyetli bir gayretle ihlal edildiğini ve kuşatıldığını duyduğumda beni her zaman acı bir şekilde incitti."

Ona göre bu lehçelerin tespitini ancak köylü kulübesinde doğup büyüyen biri yapabilirdi (Aasen, 1960: 45). Aasen'in ilk bilimsel çalışması ise "Sunnmør Grameri" oldu.

İskandinav tarihi ve dillerini inceleyen Aasen, Norveç'in Norveç dili aracılığıyla esasen kendi kültürüne sahip ayrı bir ulus olduğunu gösterdi. Böylece Aasen'in tarihi kısmı da dahil olmak üzere çalışmaları ideolojik temelli ve geleceğe yönelikti. O, dil ve millet arasında güçlü bağ olduğunu savundu. Bu, Norveç için önemli bir adımdı. Kendisi Norveç yazı dilini dirilttiğine inanıyordu.

2.2.3. Norveç Edebiyatı

"Saga", XIII. yüzyıldan kalma, nesir şeklinde yazılan Norveç-İzlanda destanı için kullanılan bir terimdir. İskandinav dilinde destan; anlatı, söyleyiş vb. kelimelerle de ifade edilmiştir. Destan; biçim, içerik veya uzunluğa bakılmaksızın sözlü ve yazılı anlatım içeren eserlere denir. Gerçek destan ve yapay destan arasında tarih ve biçim yönünden ayırım yapılmıştır (Nordbø, 2009). 1250'de yazılan "*Kongespeilet*"¹⁷ ise Norveç'in Orta Çağ'dan kalma en ünlü eseridir. Pedagojik-felsefi bir eserdir. Bu eser, diyalog olarak yazılmıştır. Eser dört bölümden oluşur: tüccarlık, kral ve çobanı, din adamları ve çiftçiler (Nordbø, 2009).

Orta Çağ ile 1814 arasındaki dönemde en ünlü yazarlar; şair Petter Dass ve oyun yazarı Ludvig Holdberg'dir. 1830'lara kadar olan dönemde ise Norveç milli edebiyatını etkileyen yazarlar, şair Henrik Wergeland ve Johan Sebastian Welhaven'dır.

Norveç, 1537-1814 yılları arasında Danimarka yönetiminde kalmıştır. Bu dönemde üretilen eserler Danca yazılmıştır. Bu dönemde oluşturulan yazılar, "Danimarka-Norveç ortak edebiyatı" olarak adlandırılmıştır. Ludvig Holberg, XVIII. yüzyılda önde gelen bir yazardır. Bu dönemde ulusal duygu

¹⁷ "Kralın aynası"

öne çıkmıştır. Kopenhag’da Norveçli öğrencilerce Norveçliler Derneği oluşturulmuştur. Norveç’in ilk milli marşını “*For Norge, Kiempers Fødeland*” burada Johan Nordahl Brun yazmıştır. 1830 sonrası Henrik Wergeland şiirleriyle öne çıkmıştır. Romantizm akımı, Norveç Edebiyatı’nda etkili olmaya başlamıştır.

Henrik Ibsen, dünyaca ünlü oyun yazarıdır. XIX. yüzyılın ikinci yarısında Ibsen’den başka Bjørnstjerne Bjørnson, Alexander Kielland ve Jonas Lie gibi yazarlar öne çıkmıştır. Arne Garborg, Amalie Skram da dönemin ünlü yazarlarıdır. 1840’larda Norveçli iki folklorcü Peter Christen Asbjørnsen ve Jørgen Moe, ünlü halk masallarını derlemişler ve bu eseri “Asbjørnsen ve Moe Halk Masalları” olarak adlandırmışlardır.

Norveçli dilbilimci, tarihçi ve coğrafyacı Peter Andreas Munch, “*Det Norske Folks Historie*”, “*Norges Historie*” adlı eserleri yazmıştır. Ivar Aasen, çalışmalarını bu dönemde yapmıştır. 1850’lerde ise Henrik Ibsen ve Bjørn Bjørnsen gibi büyük şairler öne çıkmıştır. Şair Sigbjørn Obsfelder ve 1890’da ‘Açlık’ romanını yazan Kunt Hamsun, değindikleri konularla modern Norveç Edebiyatı’nın öncüsü kabul edilmiştir. Birinci ve İkinci Dünya Savaşı yıllarında sosyal gerçekçi eserler verilmiştir.

XX. yüzyılda Sigrid Undset ve Kunt Hamsun öne çıkmıştır. Savaş sonrasında ise Jens Bjørneboe, Jan Kaerstad, Dag Solstad, Lars Saabye Christensen, Ingvar Ambjørnsen, Jon Fosse gibi önemli yazar bu dönemin edebiyatında etkili olmuş yazarlardır. 1990 sonrası edebiyat dünyasında, Hanne Ørstavik, Trude Marstein, Vigdis Hjorth gibi kadın yazarlar öne çıkmıştır. Nobel ödülü kazanan Norveçli yazarlar ise: Bjørnstjerne Bjørnson (1903), Sigrit Undset (1928), Kunt Hamsun’dur (1920). Ülkenin en çok okunan yazarları: Rudolf Muss, Kjell Hallbing, Margit Sandemo’dur (Rottem, 2014).

2.2.4. Türkiye-Norveç İlişkileri

Osmanlı Devleti ile İsveç’in XVIII. yüzyılda yollarının kesişmesi Türk ve İskandinav ilişkileri için önemlidir. İsveç Kralı XII. Şarl’ın Lehistan ve Rusya’ya karşı zaferler kazandığı dönemde Sadrazam Çorlulu Ali Paşa’nın İsveç Kralı’na tebrik için tebliğ göndermesi ile 1707 yılında iki ülke

arasında siyasi ilişkiler başlamıştır. 1709'da Poltava Savaşı ile Rusya'ya mağlup olan İsveç Kralı XII. Şarl, çok sayıda askeriyle, yaralı vaziyette 18 Temmuz 1709'da Osmanlı Devleti'ne sığınmıştır. Dönemin Padişahı III. Ahmet, Kral'ın misafir olarak ağırlandmasını emretmiştir. Sonrasında farklı sebeplerle uzayan bu misafirlik beş yıldan uzun sürmüştür. İki ülke için de ortak düşman olan Rusya ile mücadeleler sebebiyle coğrafi konum olarak birbirine uzak olan bu iki ülke bir araya gelmiştir. Bu süreçte siyasi ve kültürel bir temas söz konusu olmuştur (Günaydın ve Coşkun, 2018: 27-28).

Türkiye ve Norveç, 1926'da başlayan diplomatik ilişkilerini sürdürmektedir. Ankara'da Norveç Büyükelçiliği, Oslo'da Türkiye Büyükelçiliği vardır. İki ülke de Avrupa Birliği'ne üye değildir. İki ülke de NATO üyesidir. İki ülke arasında ticari ilişkiler vardır. Türkiye'den Norveç'e yapılan ihracat; deniz ve karayolu ulaşım araçları ve tekstil ürünleridir. İthalat ise petrol gazları ve diğer hidrokarbonlar, balık ve ferro alyajlardır. Ülkemizdeki Norveç yatırımları daha çok enerji ve gemicilik alanlarında olduğu görülmektedir. Norveç'te yirmi bin civarında Türk yaşamaktadır. Türkiye, ılıman iklimi ve güneşli havası ile soğuk ve genellikle kapalı havaya sahip Norveç'in insanını kendine çekmektedir. İki ülke arasında turizm faaliyetleri devam etmektedir (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2019).

3. BÖLÜM

ATASÖZÜ

Atasözleri dildeki incelik, derinlik ve yüceliğin parıltısıdır. “Herkes ve her millet, çok iyi bilir ki yeryüzünde ‘mektep’ denilen okuma ve öğrenme yurtları kurulduğundan beri her millet, bu mekteplerde her şeyden çok kendi çocuklarına dillerini öğretir. Dil öğrenimi, ... hayat boyunca devam eder.” (Banarlı, 2012: 201). Dillerin bitmez tükenmez incelik, derinlik ve yücelikleri vardır. Bunlar zaman içinde ortaya çıkarlar.

Söz, “Bir konuyu yazılı veya sözlü olarak açıklamaya yarayan kelime dizisidir.” (TDK, 2021). Atasözleri diğer sözlerden büyüleyici ve inandırıcı üslubuyla ayrılır. Peri masalı gibi dilden dile yayılır. Yüzyıllardır kullanılmış olsa da hep aynı tazeliğini korur. Her milletin atasözü, öz benliğinin aynasıdır (Aksoy, 1968: 17-18).

Atasözleri; özellikle dikkat çekmeyen basit ve doğal sözler gibi görünse de çarpıcı bir içerik ve yapıya sahiptir. Belirli özellikleriyle günlük konuşma dilinden farklı olmaları göz önünden bulundurulursa bu sözlerin geçmişten günümüze ulaşmış ve bugünden geleceğe uzanacak değerli sözler olduğu görülür. Basit gibi görünen pek çok hayati mesele zamanla atasözü hâline gelmiştir (Aasen, 1989: 5).

3.1. Atasözü Nedir

Güncel Türkçe Sözlük’e göre atasözü kavramı: “Uzun deneme ve gözlemlere dayanılarak söylenmiş ve halka mal olmuş, öğüt verici nitelikte söz, deme, mesel, sav, darbimesel.” (TDK, 2021). Ömer Asım Aksoy’a göre atasözü: “Atalarımızın uzun denemelere dayanan yargılarını genel kural, bilgece düşünce ya da öğüt olarak düsturlaştırılan ve kalıplaşmış biçimleri bulunan kamuca benimsenmiş özsözler.” (Aksoy, 1968: 26). Vecihe Hatiboğlu’na göre atasözü: “Atalardan kalmış, belirli kalıplar içinde yol gösterici, akıl öğretici cümleler.” (Hatiboğlu, 1963: 234). Büyük Norveç Ansiklopedisi’nde atasözü: “Bir yaşam kuralı veya bir bilgelik sözü içeren veya genel bir deneyim veya gözlemi ifade eden atasözleri, sözler, espirili ve anlaşılması kolay cümleler.” (Tvedt, 2019). Aasen’e göre atasözü: “Basit

ve doğal söyleyişle dikkat çekmeyen ancak çarpıcı bir içerik ve yapıyla diğerlerinden ayrılan söz.” (Aasen, 1989: 6). İngilizce sözlükte atasözü: “İnsanların sıklıkla alıntı yaptıkları, size tavsiye veren veya hayat hakkında bir şeyler söyleyen kısa bir cümle. Bazı sıradan hakikatleri veya faydalı düşünceleri etkili bir şekilde ifade eden genellikle söyleyeni bilinmeyen ve eski köklere sahip kısa, popüler söz.” (Dictionary.com, 1995).

Atasözleri Türkçede; sav (mesel), söz (kelam), anlatım (hikâye), hikâye (kıssa), mektup (risale), haberler ve havadisler (enba ve hadis), şöhret (şir) sözcükleriyle karşılanır. DLT’de en çok geçen ise sav (söz) sözcüğüdür (Ercilasun, 2020: 53). Norveçcede ise; ordsprak, ordtak, ordtøkje veya gamalt ord (saying, wording, old word) gibi sözcüklerle karşılanır (Aasen, 1989: 6). Atasözü kavramı diğer dillerde farklı sözcüklerle karşılanmaktadır: Latince, proverbium; İngilizce, proverb; Fransızca, proverbe; İsveççe, ordspråk; Danca, talemåde; İtalyanca, proverbio; Korece, sogdam; Fince, sananlasku; Maltaca, qawl; Almanca, sprichwort; Arapça, mesel; Farsça, darbimesel; Baskça, atsotitza vb.

3.1.1. Atasözünün Genel Özellikleri

Yukarıdaki tanımlardan hareket edilecek olursa atasözlerinin söyleyeni bilinmeyen, gözlem ve deneyime dayanarak söylenmiş, kalıplaşmış, insanların sıklıkla kullandığı arifane sözler olduğu söylenebilir. Anonim halk edebiyatının ürünleri arasında en yaygın kullanıma sahip olan atasözlerinin, kısa, akıcı ve nükteli bir dile sahip olması, nesiller arası aktarımı kolaylaştırmış ve akılda kalıcı olmasını sağlamıştır.

Ait olduğu toplum tarafından asırlar boyunca söylenen bu sözler, toplumun ortak değeridir ve gelecek nesiller için rehberdir. Geçmiş yaşantı ve tecrübelerine dayanan, bilgece söylenmiş sözlerdir. Halka mal olması, adabı muaşeret kurallarını içermesi, nasihat vermesi, toplumca kabullenilmiş olması ile atasözleri bir yönüyle “örf hukuku” niteliğindedir. İnsanlar arasındaki sorunları çözmeye etkilidir. Atasözleri, çeşitli dillerde ait olduğu dile has yapısal özelliklere sahiptir. Atasözlerinin çoğu, emir kipinde veya geniş zamanda çekimlenmiş cümlelerden oluşur (Parlatır, 2010: 1-2).

Atasözleri, anlatılmak istenen şeyi en kısa ve en etkili şekilde ifade etmektedir. Çoğunlukla bir veya iki cümleden oluşsa da daha uzun olanları da vardır. Söz sanatlarının kullanımı yönünden zengindir. Özellikle mecaz sanatı çok sık kullanılmıştır. Mecazi kullanım daha fazla olsa da mecazi olmayan atasözleri de vardır. Bazı atasözleri anlamca birbiriyle çelişebilir. Bu durum içinde bulunulan durum ve yaşantıya göre şekillenir (Aksoy, 1968: 12-17).

Atasözleri, ait olduğu toplumdaki coğrafya, iklim, dil, kültür, sosyal yaşam gibi konulara dair izler taşır. Geçmişte sık kullanılan silahlar, araçlar, farklı bitki ve hayvan türleri, farklı geleneksel mevzular vb. günümüzde yerini yenilerine bırakmıştır. Atasözleri, köklü bir geçmişe sahip olduğu için günümüzde kullanılmayan kavram ve durumlardan bahsedebilir. Hayvancılık ve ziraate dayalı bir düzenden şehirleşmeye geçilmesiyle testi, eşek, öküz, bağ, saman, kazma vb. sözcüklerin bugün veya gelecek zamanlarda üretilecek atasözlerinde yer alma ihtimali azdır (Demirci, 2015: 232-236).

Atasözleri, doğal yaşam içindeki maddi konulara değindiği gibi manevi konulara da değinir. İnsanlara, günlük yaşama ve sosyal hayata dair pratik bilgiler vererek yol gösterir. Her toplumda; dini, ahlaki, kültürel değerler mevcuttur. Atasözleri, ait olduğu toplumun değer yargılarından izler taşır. Atasözleri, evrenseldir ancak anlatım ve kullanılan metoforlar açısından farklılık gösterir. İnsanlık için ortak değerler taşısa da farklı kültüre sahip diller için aktarılması ve anlaşılması zor olabilir (Brown, 2019).

Kafiye, seci, aliterasyon, gibi söz sanatları atasözünde sık görülür. Kolay söyleyiş ve akılda kalıcılık bu sanatlarla sağlanır. Atasözlerinde bulunan ahenk unsurları, içten bir söyleyiş sağlar. Ölçü ve tekrar kullanımı da ahenk sağlamada önemlidir. Halk dili, kısa, öz ve kolay anlaşılır bir anlatıma sahiptir. Atasözleri halka aittir ve tüm bu özelliklere sahiptir (Korkmaz, 2007: 10).

Atasözü, bir ulusun bilgeliğinin birikerek günümüze taşınması ile oluşur. Bu sözlerde geçen bilgilerin gerçekliği tartışılmaz. Çünkü bir söz, halkın kabullenmesi ve kullanması ile atasözü hâline gelmiştir. Bu yönüyle yazılı olmayan bir kanun gibidir. Bu noktada bir atasözünün doğruluğundan

ziyade onun doğru kullanılması önemlidir (Zaraeva, 2018: 6).

Atasözlerinin çevirisi yapılabilir. Ancak atasözlerini farklı bir dile aktarmak, bir kelime veya düz bir cümleyi aktarmak gibi basit değildir. Atasözü, ait olduğu dilde tam ve doğru ifade edilebildiği, gerçek anlamı dışında anlamlar içerebildiği için kolayca çevrilemez. Kaynak dildeki atasözü, hedef dile aktarılırken biçim olarak sahip olduğu yapı ve kafiyeyi kaybedecektir. Farklı dillerdeki farklı sesler ve ses uyumları (aliterasyon, ulama vb.) başka bir dilde yok olacaktır.

Farklı dünyaları ve kültürleri tanıma ve anlama adına, diğer sözlü ve yazılı edebiyat ürünleri gibi atasözünün de çevirisi yapılmalıdır. Kutsal metinlerin bile çevirisi yapılırken, atasözü gibi önemli bir söz varlığının, çeviri ile farklı bir dile kazandırılmaması düşünülemez.

3.1.2. Atasözünün Tarihçesi

Atasözleri evrenseldir. Sümerlerden günümüze kadar her köklü dil ve kültürde var olmuştur. Çünkü insan ürünüdür; insana, dünyaya, hayata ve sosyal yaşama dair konulara değinir. Atasözünün, dilin doğuşuyla ortaya çıktığını söyleyebiliriz. Şimdiye dek kaydedilmiş en eski atasözü Sümer kil tabletlerinde yer alır. Bu tabletlerden İstanbul'da bulunanlarda seksen, Philadelphia'da ise on iki tablette üç yüz civarında atasözü ve özdeyiş tespit edilmiştir (Veldhuis, 2000: 383-399).

Aristo, Batı'daki atasözü çalışmalarının öncüsü olmuştur. Hitabet sanatının meşhur olduğu Eski Yunan'da atasözleri kısa ve öz üslubuyla hitabette önemli bir yer tutmuştur. Bu dönemde yapılan atasözleri derlemeleri, Latinler için kaynak teşkil etmiştir. Bu sayede Yunan-Latin atasözleri geleneği oluşmuştur. Eski Yunan'da atasözlerini Yedi Bilge'nin¹⁸ söylediği düşünülmüştür (Larousse, 1986: 1636).

Avrupa'da Tevrat ve İncil, özlü ve etkileyici anlatımları ile kıymetli bir atasözleri derlemesi olarak kabul edilir. Museviliğin kutsal kitabı olan Tanah'ın, Ketuvim bölümünde bulunan "Süleyman Meselleri / Özdeyişleri" tespit edilen en eski atasözleri ve özdeyişleri içeren eserdir ta ki arkeolojik

¹⁸ Eski Yunan'da filozof ya da devlet adamı olan yedi büyük kişiye verilen ad: Thales, Solon, Bias, Khilon, Pittakos, Periantros, Kleobulas (MÖ VI. - VII.).

çalışmalar neticesinde bu derlemeden daha eski bir tarihe ait Mısır hiyerogliflerinde, atasözleri tespit edilene kadar. Bilinen en eski atasözü derlemesi, 1934'te İtalyan arkeolog Edward Chierra tarafından yayınlanan, MÖ XVII. yüzyıla ait Sümer atasözleridir. Eser, Pennsylvania Üniversitesi müzesinde, Nippur koleksiyonunda sergilenmektedir (Torun, 2015).

Geçmişten günümüze var olan farklı dillerdeki atasözlerinin birbirine benzer anlamlar içermesi dikkat çekicidir. Sosyal, kültürel, siyasi yönden birbiriyle etkileşim içinde olan ulusların söz varlığı da bundan etkilenmiştir. Yaşanan savaşlar, doğal afetler vb. ulusların ortak dersler almasını sağlamıştır (Uysal, 2006: 3).

3.1.3. Konularına Göre Atasözleri

İnsanlar, doğası gereği farklı genetik ve fiziksel özelliklere sahiptirler. Yeryüzünde çeşitli inanç, kültür ve geleneklere doğarlar. İçine doğduğumuz toplumun değer yargılarını bize öğreten çevremizdeki insanlardır. Bizden yaşça büyük insanların sözleri, bir nevi ikaz niteliğindedir. Onların olumlu veya olumsuz tüm tecrübeleri söze dökülür. Tecrübelerden yola çıkarak söylenen tüm bu sözler bizlere fayda sağlar.

İnsanlar, çevresindeki fiziksel ve coğrafi şartlardan etkilenmektedir. Hava durumu, doğa olayları, barınma şekilleri (çadır-ev, köy-kent, şehir-dağ vb.) atasözlerine konu olmuştur. Sosyal hayatın değer yargıları da insanları etkilemektedir. Aile, soy-soyluluk, arkadaşlık, komşuluk vb. konuları atasözlerinde sıklıkla görürüz.

Ömer Asım Aksoy'un "Atasözleri Sözlüğü" incelendiğinde atasözlerinin genel olarak şu konularla ilgili olduğu görülmektedir:

1. Sosyal olayların nasıl oluştuklarını ifade eden atasözleri.
2. Doğa olaylarının nasıl oluştuğunu ifade eden atasözleri.
3. Toplumun inançlarını yansıtan atasözleri.
4. Ahlak dersi veren atasözleri.
5. Gerçekleri, felsefi düşünceleri, erdemleri ifade eden atasözleri.
6. Sosyal yaşayışın ürünü olan örf, adet ve gelenekleri yansıtan atasözleri.

Atasözleri genel olarak yukarıda sıralanan konuları içermekle birlikte çeşitli alt başlıklar altında da incelenmiştir. Atasözlerinde Çocuk, Atasözlerinde Giyim-Kuşam, Atasözlerinde Meslekler, Atasözlerinde Hayvanlar, Atasözlerinde İklim, vb. (Tuğluk, 2012: 24).

3.2. Türk Atasözleri

“Atasözü, diğer Türki dillerde farklı sözcüklerle ifade edilmektedir. Azerbaycan Türkçesi: atalar sözü, Türkmen Türkçesi: atalar sözi - nakil, Gagauz Türkçesi: söyleyiş, Özbek Türkçesi: maqól, Uygur Türkçesi: maqal, Tatar Türkçesi: mäqal' - babalar süze, Başkurt Türkçesi: mäqäl, Kumukça: atalarsözü - ata sözü, Karaçay-Malkarca: nart söz – ata -babalanı sözleri, Nogay Türkçesi: ata söz - takpak, Kazak Türkçesi: makal, Kırgız Türkçesi: makal, Hakas Türkçesi: söspek - adalarsözi, Tuva Türkçesi: üleger tomak, Şor Türkçesi: çajılgı sös vb.“ (Nazar, 2018: 14).

Türk atasözlerinin en eski atasözü kaynakları: Orhun Yazıtları, DLT, Kutadgu Bilig ve Atabetü'l Hakayık'tır. Bu eserler, Türk dili ve Türk dilinin söz varlığı için önemli kaynaklardır (Gürsu, 2009: 9).

Türk dilinin en eski metinleri olan Bengü Taşlar'da Tonyukuk'un ağzından iki atasözü tespit edilmiştir. “Toruk bukalı semiz bukalı irakda bilser semiz buka toruk buka tiyin bilmez ermiş.” Anlamı: Zayıf boğa ile semiz boğayı uzaktan bilseler (bilmek zorunda kalsalar) semiz boğa mı zayıf boğa mı diye bilmezlermiş (Ercilasun 2016: 596-597). “Yuyka erkli topulgalı uçuz ermiş; yinçge erklig üzgeli uçuz. Yuyka kalın bolsar tapulguluk alp ermiş; yinçge yogun bolsar üzgölük alp ermiş.” Anlamı: Yufka olanı delmek kolay derler; ince olanı da koparmak kolay. Yufka kalın olursa delmek zor derler; ince de yoğun olursa koparmak zor derler. Bahsi geçen bu atasözlerini ilk tespit eden kişi Ahmet Caferoğlu'dur. Caferoğlu, Köl Tigin anıtındaki şu ibareyi de atasözü kabul etmiştir: “Türk budun tokurkak sen. Açsık tosık ömez sen. Bir todsar açsık ömez sen.” Anlamı: Türk millet, tokluğun kıymetini bilmezsin. Açlık, tokluk düşünmezsin. Bir doysan açlığı düşünmezsin (Ercilasun 2016: 600-601).

Yirmi dört satırlık Köktürk harfli bir atasözü listesi günümüze ulaşmıştır. Berlin, Londra ve Paris'te bulunan Uygur harfli çeşitli

yazmalarda da atasözleri mevcuttur. Kutadgu Bilig, DLT'den daha önce yazılmıştır ancak bu eser aruz ölçüsü ile yazıldığından buradaki atasözlerinin özgün biçimleri değil aruza uydurulmuş biçimleri yer almaktadır. Ahat Üstüner'in tespitine göre Kutadgu Bilig'de 205 atasözü vardır. Üstüner, Atabetü'l-Hakayık'ta da 36 atasözü tespit etmiştir. DLT'de atasözünün karşılığı 'saw'dır (mesel). Ancak bu söze DLT'de şu anlamlar da verilmiştir: söz (kelam), anlatım (hikâye), hikâye (kıssa), mektup (risale), haberler ve havadisler (enba ve ehadis), şöhret (şit). Bu anlamlardan DLT'de en çok geçeni ise söz (kelam) anlamıdır. Tekrarlar sayılmazsa DLT'teki atasözü sayısı 266'dır (Ercilasun, 2020: 58-59).

Dede Korkut hikâyelerinde de atasözleri bulunmaktadır. Divan Edebiyatı'nda durubı emsaller ile atasözleri derlemeleri devam etmiştir. Tanzimat Dönemi'nde ise Şinasi, Ziya Paşa, Ahmet Vefik Paşa gibi önemli isimler, atasözleri konusunda çalışmalar yapmışlardır.

Özellikle XV. yüzyıldan sonra Osmanlı Devleti ile Batı'nın siyasi ilişkiler sebebiyle teması, Batı'da Türkçeye dair çalışmaları yapılmasında etkili olmuştur. XVI. yüzyıldan sonra Batılı kaynaklarda Türk atasözlerine rastlanmaktadır. 1544'te B. Georgievic'e tarafından yazılan 'De Turcarum Ritu Et Ceraemoniis' adlı eser, Türk atasözü içeren ilk eserdir. Bu eserde Türkler hakkında bilgi verilmiştir. Sonrasında ise çoğunlukla gramer kitaplarında Türk atasözleri yer almaktadır. Bu döneme ait Batı kaynaklı eserlerden sadece 25'inde 4286 atasözü tespit edilmiştir. Bu sayı oldukça fazladır ve Türkçenin söz varlığının zenginliğini göstermektedir (Bekar, 2019: 1-4).

Cumhuriyet'in ilk yıllarında Ziya Gökalp, kelime, atasözü, deyim, dua, beddua, bilmece, mâni, masal, halk hikâyesi ve türkü derlemeleri konusunda önemli çalışmalar yapmıştır. 1923 ile 1932 yıllarında İstanbul Üniversitesi Türkiyat Enstitüsü, İstanbul Belediye Konservatuarı, Türk Halk Bilgisi Derneği ve Türk Ocakları derleme çalışmaları yapmıştır. 1932'den sonra ise Türk Halk Bilgisi Derneği, TDK, DTCTF, Ankara Devlet Konservatuarı gibi kurumların katkılarıyla derleme çalışmaları devam etmiştir (Tan, 2020: 64-65).

Besim Atalay ve Velet İzbudak Türk atasözlerini yeni Türkçeye aktararak, bugünkü karşılıklarını yayınlamışlardır. Ferit Birtek, Türk atasözlerini konularına göre ayıran ilk kişidir. F. F. Tülbentçi, Türkçede sayıca en büyük atasözü derlemesini yapan isim olmuştur. Ömer Asım Aksoy, İsmail Parlatur ve özellikle Metin Yurtbaşı gibi isimler yakın zamanda atasözleri konusunda Türkçe en çok eser veren isimlerdir.

3.3. Norveç Atasözleri-Norske Ordsprog

“*Norske Ordsprog*”, Ivar Aasen tarafından hazırlanmış atasözleri derlemesidir. Eser, 1856’da yayınlanmış dilbilimsel bir çalışmadır.

Aasen, Rasmus Rask’ın “İzlanda Dilbilgisi” kitabından esinlenmiştir. Kendi lehçesinin İzlandaca ile olan benzerliği onun dikkatini çekmiştir (Bull, 2021). Halk edebiyatının sözlü ürünlerini derlemek için saha çalışmaları yapmak gerekir. Sözlü geleneğe dayanan atasözleri, yaşam gelenekleriyle nesilden nesle aktarılır, bu sebeple daha çok yaşlıların hafızalarında. Aasen, ülkesinde keşif gezisine çıkmış ve ağız çalışmaları yapmıştır. Ağızlar arasında karşılaştırma yapmıştır.

Aasen, Norveç’in Finnmark dışında tüm il ve ilçelerini, bazı dağ köylerini ziyaret etmiştir. 1868 yılına dek dil gezilerini sürdürmüştür. Seyahatlerinde yaptığı folklor çalışmaları ile yaklaşık beş bin Norveç atasözünü derlemiştir. Norveç atasözlerini derlemek hiç kolay olmamıştır. Aasen küçük bir köyde büyümüş halktan biridir. Küçük köy ve kasabada yetişmiş insanların saygıdeğer ve önemli olduğunu düşünür. Yaşadığı dönem itibarıyla atasözlerini derleyebilecek en doğru kişidir. Eser, ülkedeki gelecek folklor araştırmaları ve dilbilim çalışmalarına kaynaklık etmiştir ve etmektedir (Myrvang, 1983).

Bu çalışmada Aasen’in Norveç Atasözleri, “*Norske Ordsprog*” adlı eserinin tercih edilmesinin sebeplerinden biri de Aasen’in dilbilim çalışmalarını karşılaştırma yöntemiyle yapmayı savunmasıdır ve eserinde de bu görüşünü uygulamaya geçirmiş olmasıdır.

4. BÖLÜM

NORVEÇ ATASÖZLERİNİN KAVRAMSAL ÖZELLİKLERİNE GÖRE İNCELENMESİ

Bu bölümde, Norveç atasözlerini Türkçeye kazandırmak hedeflenmiştir. Seçtiğimiz atasözleri, kaynak dildeki anlamına sadık kalınarak erek dile aktarılmıştır. Çeşitli diyalektlerden derlenmiş atasözlerinin çevirisi kolay olmamıştır. Özgün eserin ruhuna olabildiğince yakın bir aktarım sağlamak amacıyla kaynak dilden Türkçeye doğrudan çeviri yöntemi kullanılmıştır. Tercümede doğruluğu sağlama adına metin bütünlüğüne, içerik ve biçime sadık kalmaya özen gösterilmiştir ancak hem içerik hem biçime sadık kalmanın ne kadar zor olduğu yazar ve çevirmenlerce kabul edilir (Gürçağlar, 2018: 154). Çevirinin kulağa doğal gelen, akıcı bir Türkçeyle yapılmasını da göz önünde bulundurulmuştur.

Bu çalışmada Theodore Savory'nin çeviri ile ilgili şu önerileri dikkate alınmıştır (Aktaş, 1996: 42-43):

- Çeviri aslının sözcüklerini yansıtmalıdır.
- Çeviri aslının fikirlerini yansıtmalıdır.
- Çeviri okunurken özgün bir eser hissi vermelidir.
- Çeviri aslının üslubunu aksettirmelidir.
- Çeviri mütercimin üslubunu vermelidir.
- Çeviri aslının çağdaşı bir eser gibi okunmalıdır.
- Çeviri mütercimin çağdaşı bir eser gibi okunmalıdır.
- Çeviri metnine ilaveler yapılmaz ondan bir şey çıkarılmaz.
- Çeviride hedef dil metinde ilaveler ve atlamalar olabilir.

Norveççeden Türkçeye tercüme ettiğimiz Norveç atasözleri, öne çıkan temel kavramlar dikkate alınarak kırk alt başlık altında incelenmiştir. Bu başlıklar: yaş, ölüm, ahlak, inanç, sağlık, mutluluk vb. evrensel insani konulardan oluşmaktadır. Bunlar dışında öne çıkan: göz, dağ, ev, çocuk, hayvanlar gibi bazı temel kavramlar dikkat çekmektedir. Bu kavramlardan yola çıkarak Norveç toplumunun sosyal ve ekonomik yaşamına, inançlarına, değerlerine dair bilgi edinilebilmektedir.

4.1. Yaş, Gençlik, İhtiyarlık

Alder vil hava æra.

Yaş çağı çağıracak.

Alder hjelper ikkje alltid fyre dårskap.

Yaş beylerin aptallığına her zaman yardımcı olmaz.

Alder skifter hâri, men ikkje alltid hugen.

Yaş değişiyor ama akıl her zaman değil.

Når aldren er god, so vert ungdomen gløymd.

Yaş iyi olduğunda gençlik unutulur.

Aldren gløymer ikkje mannen. Eller: Um mannen gløymer aldren sin,
so gløymer ikkje aldren honom.

Yaş adamı unutmaz. Veya: Adam yaşını unutsa da yaşı onu unutmaz.

Alderdomen er ikkje ungdomen lik.

Yaşlılık gençlik gibi değildir.

Alderdom og fatigdom er eit vondt fylgje

Yaşlılık ve yoksulluk kötü bir takipçidir.

Gamle folk hava ymist lært.

Yaşlılar çok şey öğrendi.

Ein verd aldri for gamall til a læra.

İnsan asla öğrenemeyecek kadar yaşlanmaz.

Hav dei gamle til råd og dei unge til hjelp.

Yaşlılardan tavsiye ve gençlerden yardım isteyin.

Sjå på dei gamle, so ser du kvat du sjølv vil verda.

Yaşlılarınıza bakın böylece ne olmak istediğinizi göreceksiniz.

Det gamle stend på sterke røter.
Eski olan güçlü kökler üzerinde duruyor.

Grått hår er alders merke.
Gri saç yaşların izidir.

Det gamle er visst; det nye er uvisst.
Eski kesindir; yeni belirsiz.

Unge kvister bøygja seg best
Genç dallar en iyi şekilde bükülür.

4.2. Seçmek

Den som held med alle, held med ingen.
Herkesi şans verenin hiç kimse ile şansı olmaz.

Den som fær alt, han fær både godt og vondt.
Her şeyi alan kişi hem iyi hem de kötüyü alır.

Den som er allstad framme, er ingenstad velkomen.
Her yerde olan hiçbir yerde hoş karşılanmaz.

Dei fleste vil hava det beste og ingen det verste.
İnsanların çoğu en iyisini ister ve en kötüsünü istemez.

Det kann ingen vera allstad i Senn.
Tüm şehirlerde olan biri Senn'de olamaz.

D'er betre å hava ein ting en ynskja tvo.
Bir şeye sahip olmak iki şeyi düşünmekten daha iyidir.

4.3. Pişmanlık

D'er ilt å angra på velgjort.

Pişman olmak iyidir.

Han er heppen, som heve inkje til å angra.

Hiç pişman olmayacak şekilde yetiştirilen kişi şanslıdır.

D'er seint å angra det ein ikkje kann umbøta.

Düzeltemeyeceğin şeyler için pişman olmak için çok geç.

D'er inkje vondt so vel angrat, det ei var betre ugjort.

Çok incitmezsen çok pişman olmazsın, bu geri almaktan daha iyidir.

Der som er anger, er von um bot. Også: Angren er beste boti.

Pişmanlık olan yerde çözüm için umut vardır. Ayrıca: Pişmanlık en iyi kefarettir.

4.4. Çalışma, Yoksulluk, Zenginlik

Hunger og naud lærer folk søkja braud.

Açlık ve sıkıntı insanlara ekmek aramayı öğretir.

Hungren er beste kokken.

Açlık en iyi şeftir.

God gjerning vil hava tid.

İyi iş zaman alır.

Sterke armar gjera verket lett.

Güçlü kollar işi kolayca yapar.

Den som liver armarne, fær svengja tarmane.

Kim kollarıyla yaşıyorsa (çalışıyorsa) bağırsakları boş kalmaz (aç kalmaz).

Armod er ingi skam (utan ho er sjølvvaldad).
Yoksulluk utanç verici değildir (birinin kendi seçmesi dışında).

Armod lærer folk å arbeida.
Yoksulluk insanlara çalışmayı öğretir.

Ein faer sækja sitt braud, der det finnst.
Nerede olursa olsun kişi ekmeğini aramalıdır.

Fatig mann er ingen greive. (Også Svensk og Dansk.)
Fakir adam insandan sayılmaz. (Ayrıca İsveççe ve Danca.)

Fatig mann kann og få ein god dag.
Fakir adam da iyi günler geçirebilir.

Den fatige fangar reven, og den rike fær skinnet.
Yoksullar tilkiyi yakalar ve deriyi zenginler alır.

Den fatigaste er den hjartigaste.
En fakir en cesur olandır.

Fatige og rike er alle i dauden like.
Fakir ve zenginlerin hepsi ölümden benzerdir.

D'er lett gjort å gjera fatigmann fegen.
Fakir adamı korkutmak kolaydır.

Fatigmanns gjester fara tidlege heimatter.
Fakir adamın konukları evden erken gider.

Den fattige må strax gribe til det han har fortjent.
Yoksullar hak ettiklerini derhal almalıdır.

Den som andre vil jaga, fær sjølv renna etter.
Avlanmak isteyen kişi avının peşinden koşmalıdır.

Fløyel og silke er inni velferd-sak.
Kadife ve ipek refah davası içindedir.

Gjord gjerning heve ingi attervending.
Yapılmış işin dönüşü yoktur.

God gjerning vil hava tid.
İyi iş zaman alır.

Det som er gjort i dag, det ligg ikkje ugjort i morgon.
Bugün yapılanlar yarın sabah geri alınmaz.

Flekkjer på ein målar er ingi skam.
Bir ressamın üzerindeki lekeler ayıplanmaz.

Halvgjort verk skal ein ikkje visa fram.
Yarım iş gösterilmemelidir.

Det som ikkje gjeng fram, det gjeng på tvert.
İlerlemeyen tam aksi yöne gider.

Kol og krit gjerer målaren rik.
Kömür ve tebeşir ressamı zenginleştirir.

Det vil mange korn til å fylla ei tunna.
Bir varili doldurmak için çok fazla tahıl gerekir.

Den som vil hava kjernen, fær fyrst bita skalet.
Çekirdeği isteyen, önce kabuğun ilk parçasını almalıdır.

4.5. Göz

Det auga, ein ikkje ser med, er liti hjelp i.
Görmeyen gözün çok az yardımını olur.

Auga og øyra verd aldri mett.
Göz ve kulak asla tatmin olmaz.

D'er illt auga, som inkje godt vil sjå.
Kem gözle bakan iyi görmez.

Augat ser ikkje seg sjølv. (Augat ser allt, ok ser tho eigi sjalftsik.)
Göz kendini görmez. (Göz her şeyi görür ve kendini görmez.)

Det auga som ikkje ser, det slepp a gråta.
Görmeyen göz de ağlar.

Augat kann ofta segja meir en munnen.
Göz genellikle ağızdan daha fazlasını söyler.

Han er blindaste, som ikkje vil sjå
Görmeyecek olan en kördür.

4.6. Çocuk

Barn gjerer barneverk.
Çocuklar çocuk işleri yaparlar.

Di kjærare barn, di større sorg.
Sevilen çocuklar daha büyük üzüntü yaşarlar.

Den som eig barnet, fær giva det namn.
Çocuğun sahibi kimse adını o verebilir.

Barnet fær krjupa, til det lærer a ganga.

Çocuk yürümeýi öğrenene kadar emekler.

Barnet fimar etter alt som glimar.

Çocuk parıldayan her şeyin ardından koşar.

Når barnet er daudt, er fadderskapen ute.

Çocuk öldüğünde babalık dışardadır.

Det veit ingen, kvar borni verda buande.

Doğan bebeğın nerede yaşayacağını kimse bilmiyor.

Ein god dreng verd ein god husbonde.

İyi bir çocuk iyi bir koca olur.

4.7. Çiçek

Ein blom gjerer ingen krans.

Bir çiçek çelenk yapmaz.

Det veks ikkje blomar på alle kvister.

Çiçekler tüm dallarda büyümez.

Når blomen er vænaste, vil han visna.

Çiçekler en diri hallerindeyken solup gider.

4.8. Kitap, Bilgelik

Berre bok gjerer ingen mann klok.

Bir kitap hiçbir insanı bilge yapmaz.

Bøker gjera folk både vise og galne.

Kitaplar insanları hem akıllı hem deli yapar.

Klenaste bøkerna hava lengste namni.

En kısa kitaplar en uzun isimlere sahiptir.

Den som er klok, lærer mangt utan bok.
Bilge kişi kitap olmadan da çok Şey öğrenir.

D'er ingen so klok, han ei kann mistaka seg.
Kimse hata yapmayacak kadar bilge değildir.

Kjenna seg sjølv er ein stor kunst.
Kendini bilmek büyük bir sanattır.

Etterrådi, er alltid klok. (D'er berre leidt, at ho kjem for seint).
Sonrası her zaman bilgeliktir. (Tek pişmanlık çok geç gelmesi).

Ettertanken er god, men fyretanken er betre.
Sonradan düşünmek iyidir ancak önce düşünmek daha iyidir.

Lat den ganga fyre, som vegen veit.
Yolu bilenleri salıverin.

Det fær kvar, som han er før til (: Enhver får hvad han er skikket til at
modtage)

Daha önce sahip olduğu Şeyi alır (Bir Şey alması gerekse herkes yine
kendine uygun olanı alır).

4.9. Gün

Ein god dag kjem aldri for seint.
İyi bir gün hiç geç kalmaz.

Det heve alle seet sin fyrste dag, og ingen sin sidste.
Her Şey ilk gününü gördü ve hiçbiri son gününü görmedi.

Gode dagar er alle manns ynskje.
İyi günler herkesin sevgilisidir.

Ein skal ikkje rosa dagen, fyrr kvelden er komen.
Akşam gelene kadar gün pembe olmaz.

Dagen lengjest og vetteren strengest.
Gün uzar ve kış sertleşir.

Ein fager kveld spår ein fager morgon.
Güzel bir akşam güzel bir sabahın habercisidir.

Kvelden kjem lika fort, um ikkje vårt verk er gjort.
İşimiz bitmese de akşam çabuk gelir.

Når kvelden er god, er den vonde dagen gløymd.
Akşam güzel olunca kötü gün unutulur.

4.10. Ölüm

Det som er daudt, er snart avgløymt.
Ölü olan yakında unutulur.

Um daude folk skal ein ikkje tala illa. (Um daud mann skal ein døma mildt).

Kişi ölümlere kötü konuşmamalıdır. (Ölü bir adam hakkında kişi hafifçe yargılama yapmalıdır.)

Daude og liv kann lenge strida.
Ölüm ve yaşam uzun süre savaşılabılır.

Dauden er viss, men dagen er uviss.
Ölüm kesin ama günü/vakti belirsiz.

Dauden gjerer alle jamrike.
Ölüm herkesi zengin yapar.

Dauden er enden p  alle segner.

 l m t m zaferlerin sonudur.

D'er ingi kjempa sterk nog mot dauden.

 l mden daha g cl  bir Őampiyon yoktur.

Ein rang dom feller domaren sj lv.

Bir r tbe de h kimin kendisini yargılar.

Den som venter p  ein Arv, kann f  venta lenge.

Miras bekleyen herkes uzun s re bekleyebilir.

Det veit ingen, kven annan skal erva. (Det gjeld um, kven som liverlengst).

Mirası kimin alacağını kimse bilemez. (Kimin en uzun yaşadığı hakkında).

4.11. R ya

Ein god draum er snart gl ymd.

İyi bir r ya hemen unutulur.

Draum og drukken manns ord er like.

R ya ve sarhoŐ adamın s z  aynıdır.

Den som dr ymer vondt, er glad, d  han vaknar. (Han ser, at det var ikkje sannt).

R yasında yaralanan herkes uyandığında mutlu olur. (Bunun ger ek olmadığını g rm Őt r).

4.12. Aile, Evlilik

Ei rik enkja slepp   syrgja lenge.

Zengin bir dul  z lmek i in uzun bir s reye sahiptir.

D'er f ae som fader, og ingen som moder.
Baba gibi  ok az kişi var ama hi  kimse anne gibi değil.

Ein fader kann ein f atter, men aldri ei moder.
Bir baba birini bulabilir ama asla bir anne bulamaz.

Den som vil hava dotteri, f er tala v ent med moderi.
Kızı almak isteyen herkes annesi ile konuşmalıdır.

Giftermal er som Aleteina: dei som er ute, vilja inn, dei som er inne,
vilja utatter.

Evlilikler hakikat gibidir; dıŐarda olanlar i eri girmek, i erde olanlar
dışarı  ıkmak ister.

Ei jente skal kysse mange froskar f er ho finn ein prins.
Bir kız, bir prens bulmadan  nce bir ok kurbağayı  pmelidir.

4.13. Dost, D Őman

Utan fiende verd ingen strid.
D Őman olmadan kavga olmaz.

Fiendskap er lett   kveikja; d'er seinare   sl kkja.
D ŐmanlıĐı tutuŐturmak kolaydır; sonrası (zor olan) ise onu
s nd rmektir.

4.14. Dağ

Di h gre fjell, di mindre skog.
Daha y ksek dağ daha k  uk orman.

Den som gjeng fjellet, kann ogso ganga bakken.
Kim dağda y r rse zirvede de y r yebilir.

Ein kjem ikkje på fjellet med ein flat veg.
Dağa düz bir yoldan gidilmez.

Fjellmann er sjelden sjomann.
Dağ adamından nadiren bir denizci çıkar.

4.15. İyi, Kötü

Av godt folk er godt å venta.
İyilerden iyilik beklenir.

Han er illt rædd, som illt gjerer.
Kötülük yapan kötülükten korkar.

Når det beste kjem, må det andre gode vika.
En iyisi geldiğinde diğeri iyiye yol vermelisin.

Det beste vilja alle hava. - Det vil dei fleste hava det beste, og ingen det verste.

Herkes en iyisini ister. - Herkes en iyisini ister, en kötüsünü ise hiç kimse istemez.

Sjå på dei beste og ikkje på dei fleste.
En iyisine bakın en fazlasına değil.

Det gode er ikkje vyrdt, fyrr det vonde kjem.
Kötülük gelmeden önce iyilik takdir edilmez.

4.16. Meyve

Forbodi frukt smakar best. (Tydsk)
Yasak meyvenin tadı en iyisidir. (Almanca)

Beste frukterna hanga høgst.
En iyi meyve en yüksektekidir.

Ein fær ikkje fræ, når ein bryt av blomen.

Çiçeği kırarsanız tohum alamazsınız.

Eplet fell ikkje langt ifrá Roti. (El. Treet)

Elma kökünden uzak değildir. (veya ağacından)

Eplet dett ikkje av, fyrr det er fullmoget.

Tamamen olgunlaşana kadar elmayı koparmayın.

Det største Epli er ikkje alltid dei beste.

En büyük elma her zaman en iyisi değildir.

4.17. Komşuluk

Granne kjenner granne best.

Komşu komşuyu en iyi bilendir.

Det skal vera gard imillim gode grannar.

İyi komşular arasında çit/bahçe olmalıdır.

Ein god granne er betre en broder i annat land.

İyi bir komşu başka bir ülkedeki kardeşten daha iyidir.

Seg til grannkona di det du ikkje vil dylja.

Gizlemek istemediğiniz şeyi komşunuza söyleyin.

D'er godt, at der er ei grind imellom grannom. Ein skal elska sin granne, men lata grindi standa. (Naboer skulle være venner, men dog have et gjærde imellem sig).

Komşunu sevmelisin ama bırak çit dursun. (Komşular arkadaş olmalı ama aralarında bir çit olmalı).

Tydsks: Liebe dei Nachbar, reiss aber den Zaun nicht ein.

Almanca: Komşunu sev ama çitleri yıkma.

Eng. Love thy neighbour, but pull not down thy hedge.
İngilizce: Komşunu sev ama çitini aşağı çekme.

4.18. Misafir

D'er kjær gjest, som sjeldan kjem.
Sevgili konuk nadiren gelir.

Uvanted gjest fær uvantade retter.
Beklenmedik konuk beklenmedik yemekler alır.

Mange gjester gjera trongt hus.
Fazla misafir evi sıkıştırır.

Fyrste gjesten fær gildaste sessen.
İlk konuk en iyi koltuğu alır.

Sidste gjesten fær verste sessen.
Son konuk en kötü koltuğu alır.

Når gjestebodet er gjort, stend huset tomt.
Misafirlik bittiğinde ev boş kalır.

Fatigmanns gjester fara tidlege heimatter.
Fakir adamın misafirleri erken gider.

4.19. Zaman, Zamanlama

Måteleg hast er best.
Orta hız en iyisidir.

Hast er god, når Huset vil brenna.
Ev yanacağı zaman acele etmek iyidir.

Hastverk duger ikkje, utan til å fanga Lopper.

Pireleri yakalamak dışında acele etmek gerekmez.

Medan Graset gror, kann kui døya.

Çim büyürken inek ölebilir.

Ein by er ikkje bygd på ein dag. ligeså: Rom var ikkje bygt på ein dag.

Bir günde bir şehir inşa edilmez. Aynı şekilde: Roma bir günde inşa edilmedi.

Ein fær bøygja kvisten, medan han er ung.

Bir dal gençken bükülmeye başlar.

D'er seint à klå, når neglerne er burte.

Tırnaklar gittiğinde kaşınmak için geçirir.

Ein fær smida jarnet, medan det er heitt.

Demir sıcakken dövülebilir.

D'er seint å bita, når tennerna er burte.

Dişler gittiğinde ısırarak için çok geçirir.

4.20. Sağlık, Hastalık

D'er ingen herre yver helsa si.

Sağlığın üzerinde Rab yoktur.

Helsa er ikkje vyrd, fyrr vanhelsa kjem.

Hastalık gelene kadar sağlığa değer verilmez.

Ei god helsa er meir en rikdom. Eng.: Helat is better than wealth.

İyi bir sağlık servetten daha fazlasıdır. İngilizce: Sağlık servetten daha iyidir.

4.21. Ev

Han er heppen, som heve hus yver hovud.

Evi başının üstünde yükselten anadır.

Litet hus er lett å fylla.

Küçük evi doldurmak kolaydır.

Di høgge hus, di hardare storm. - Högste huset kjenner hardaste stormen.

Yüksek ev, sert fırtına. - Yüce ev en zor fırtınayı bilir.

Gamle hus era gode å atterkjenna.

Eski evleri tanımak iyidir.

Ein fatig heim er betre en ingen.

Fakir bir ev hiç yoktan iyidir.

D'er mangt heime høvelegt og ikkje i utferdom.

Evlerde, dışarıdan görülmeyen birçok sır vardır.

Heimen er hollaste Herbyrget.

Ev en sadık pansiyondur.

Når burte er freistat, er heime best.

Özgür olmak istediğinde ev en iyisidir.

4.22. Sıcak, Soğuk

D'er betre kaldt en kokande.

Soğuk olması kaynar olmasından daha iyidir.

For kaldt er vondt og for heitt er verre.

Çok soğuk acı verir çok sıcak ise daha kötüdür.

D'er vondt å frjosa; d'er verre å brenna seg.
Donmak acıtır yanmaksa daha fena.

D'er betre kaldt en kokande.
Soğuk olması kaynamasından daha iyidir.

4.23. Nitelik

Adel timber bit ingen alder på.
Sağlam kereste kalıcıdır.

Når det beste kjem, må det andre gode vika.
En iyisi geldiğinde diğer iyiye yol vermelisin.

D'er letta å vera god, når det inkje kostar.
Hiçbir maliyeti olmadığı zaman iyi olmak kolaydır.

Det gode kjem ikkje for ofta.
İyilik çok sık gelmez.

Alle gode ting era tri.
Tüm iyi şeyler üçtür.

D'er godt medan det gode varer.
İyiler iyiyle olmalı.

Fram og tilbake er lika langt.
İleri geri eşit derecede uzundur.

Ei gava er god, um ho ikkje er stor.
Büyük olmayan bir hediye iyidir.

Det halve er stundom betre en det heile.
Yarım bazen bütünden daha iyidir.

Det som litet kostar, er litet vyrdt.
Maliyeti az olan şeyin değeri de azdır.

Det som kostar mest, det held ein best.
Maliyeti en fazla olan en iyisidir.

Han er betre den kvisten, som bognar, en den som brest. (Om
eftergivenhed).

Eğilen dal kırılan daldan daha iyidir. (Hoşgörü üzerine).

Eit litet glas kann lysa so godt som eit stort.
Küçük bir bardak da büyük bir bardak kadar parlayabilir.

D'er ikkje alltid beste guten, som fær beste biten.
Her zaman en iyi ısırığı alan en iyi kişi değildir.

Ein stor buskap treng eit stort beite.
Büyük bir sığır büyük bir meraya ihtiyaç duyar.

Di lengre dal, di større elv.
Daha uzun vadi daha büyük nehir.

God fyremann gjerer godt fylgje.
İyi başkanın iyi takipçileri vardır.

Ein skal ikkje kasta det gamle burt, fyrr ein heve det nye.
Yenisini kaldırana kadar eskisini atmamalısınız.

Di større hav, di høgge bara.
Daha büyük deniz daha yüksek dalga

Store horn må hava ein sterk haus.

Büyük boynuzun güçlü bir evi olmalı.

Ei liti Hylla er lett å fylla.

Küçük bir rafı doldurmak kolaydır.

Det som ligg på rette hylla, er alltid godt å finna.

Doğru rafta olanı bulmak her zaman iyidir.

Den som set seg høgt, kann lett koma lægre.

Yüksekte görünen kişi kolayca düşebilir.

Di høgre ein stend, di vidare ein ser.

Ne kadar yüksek olursa o kadar uzağı görür.

Den som bur næst ved kyrkja, gjeng sidst inn.

Kilisenin yanında yaşayan içeri en son girer.

Eit stort hol treng ei stor bot.

Büyük bir yaranın büyük bir tedaviye ihtiyacı vardır.

4.24. Hayvanlar

1. Kuş

Det er ikkje alt fugl, som fljuga vil.

Uçan şeylerin hepsi kuş değildir.

Ein fugl i handi er betre ein tie i skogen.

Elindeki bir kuş, ormandaki/çatıdaki bir kuştan daha iyidir.

Ein stor fugl tarv eit stor reid.

Büyük bir kuşun büyük bir yuvaya ihtiyacı vardır.

Liten fugl heve små fjødrer.

Küçük kuşun küçük tüyleri biter.

Det kann ikkje alle fuglar falkar vera.

Tüm kuşlar şahin olamaz.

D'er ikkje alle fuglar haukar (Sume er berre gaukar).

Tüm kuşlar şahin değildir (Bazıları sadece guguk kuşudur).

Småe fuglar verpa småe egg.

Küçük kuşlar küçük yumurtlar.

Minste fuglarne syngja fagraste.

En küçük kuşlar en güzel şarkıları söyler.

Fyrste fuglen fær fyrste kornet.

İlk kuş ilk tahılı alır.

Ein heve ikkje fuglen, fyrr ein fangar honom.

Biri onu yakalayana kadar kuşun sahibi yoktur.

Ein skal ikkje selja fuglen, fyre han er fangad.

Kuş yakalanana kadar satılmamalıdır.

Visste fuglen kor fattig han er, so song han ikkje so fagert.

Kuş ne kadar fakir olduğunu bilseydi böyle güzel şarkı söylemezdi.

Den som vil fanga fuglen, fær ikkje skræma honom.

Kuşu yakalamak istiyorsan onu korkutmamalısın.

Nar kråka flyg aleine, so tykkjest ho fljuga fort.

Kargalar yalnız uçtuklarında hızlı uçtuklarını sanırlar.

Kråka tykkjer best um sine egne ungar.

Kargalar en çok kendi yavrularını sever.

Nar kråka flyg aleine, so tykkjest ho fljuga fort.
Kargalar yalnız uçtuklarında hızlı uçtuklarını sanırlar.

Kråka tykkjer best um sine eigne ungar.
Kargalar en çok kendi yavrularını sever.

D'er seint a stengja buret, når fuglen er flogen.
Kuş uçarken kafesi kapatmak için geçtir.

Ein fangar ingen fugl med berre handi.
Çıplak elle kuş yakalanmaz.

Ein fangar ikkje den fuglen, som ein skræmer.
İnsan korktuğu kuşu yakalayamaz.

D'er fjødri, som gjerer fuglen fager.
Kuşları güzel yapan tüyleridir.

2. Balık

Ein ma vel væta fingrarne, når ein fiskar.
Balıkçılık yaparken parmaklarınızı ıslatmanız gerekir.

D'er ingen fisk utan bein.
Kılçıksız balık yoktur.

Det er ikkje alt fisk, som heng fast i garnet.
Ağa takılan her şey balık değildir.

Ein fangar ikkje fisk med turre fingrar.
Kuru parmaklarla balık yakalanmaz.

Det kann koma stor fisk i fatigmanns båt.
Fakir adamın teknesinde büyük balık olabilir.

Ein liten fisk på bordet er betre en ein stor i fjorden.

Masadaki küçük bir balık, fiyorttaki¹⁹ büyük bir balıktan daha iyidir.

Ein skal ikkje selja fisken, fyrr ein fær den store.

Büüylene kadar balığı satmamalısınız.

Store fiskar halda seg i djupet.

Büyük balık derinlerde kalır.

Dei store fiskarna eta dei smâe.

Büyük balıklar küçükleri yer.

Den som vil fiska, fr fenja seg til væta.

Balık tutmak isteyen herkes ıslanmaya alışmalıdır.

3. At

Den som heve hest, fær altid sadel.

Bir at yetiştiren her zaman bir eyer alır.

Den som ikkje heve hest, fær bruka sine egne føter.

At yetiştirmeyen kişi kendi ayaklarını kullanır.

Gamall hest hittar vegen best.

Yaşlı at yolu en iyi şekilde bulur.

Gode hestar turva ingi svipa. Finsk.

İyi atlar kırbaçlanmaya cesaret edilmez. Fince.

Når store hestar falla, so falla dei hardt.

Büyük atlar düştüğünde çok sert düşer.

¹⁹ Norveç, İskoçya ve Kuzey Amerika kıyılarında buzulların oluşturdukları dik yamaçlı, derin eski buzul koyaklarının aşağı kesimlerinin deniz altında kalmasıyla oluşan körfez (TDK, 2020).

Ein skal ikkje døma hesten etter hårom.
Atı yelesiyle yargılamamalı.

Visste hesten si magt, so let han ingen rida seg.
At kendi gücünü bilseydi kimsenin ona binmesine izin vermezdi.

4. Köpek

Den som heve hund, han slepp å gøya sjølv.
Kim bir köpek yetiştirirse kendi havlamak zorunda kalmaz.

D'er godt å hava ein hund å skulda på.
Suçlanacak bir köpeğe sahip olmak güzel.

Ein god hund skal hava eit godt bein.
İyi bir köpeğin iyi bir kemiği olmalıdır.

Gamall hund er ikkje god å narra.
Yaşlı köpek kandırmak için iyi değildir.

D'er ill hund, som ikkje gøyr, fyrr han bit.
O ısırıcaya kadar havlamayan kötü bir köpek.

D'er kleen hund, som er rædd ein hare.
Bir tavşandan korkan küçük bir köpektir.

Hunden må vel murra; berre han ikkje bit.
Isırmak istemeyen köpek iyi mırlamalı (havlamalı).

Når den eine hunden gøyr, so gøya hine med.
Bir köpek havlıyorsa diğer köpek de havlar.

Hunden veit, kvat skinn han skal riva.
Köpek deriyi/cildi nasıl yırtacağını bilir.

Når hunden fær for myket godt, so skjemmest han.
Köpek çok yumuşadığında utanır.

5. Kedi

Når katten leikar med mus, so er det hennar daude.
Kedi fare ile oynuyorsa bu onun ölümü demektir.

Kunde katten fljuga, so vardt mange fuglar feige. (Havde katten vinger, da måtte alle spurve døe).

Kedi uçabilseydi kuşların çoğu korkak olurdu. (Kedinin kanatları olsaydı tüm serçeler ölürdü).

Katten vil gjerna eta fisken, men ikkje væta foten. (Også i Engelsk og Tydsk).

Kedi, balığı yemek ister ama ayağını ıslatmak istemez. (Ayrıca İngilizce ve Almanca).

Katten er mjuk, men klørna er kvasse.
Kedi yumuşaktır ama pençeleri keskindir.

Katten veit, kvat han skal verja seg med.
Kedi kendini neyle savunacağını bilir.

Katten veit, kven han kjæler med.
Kedi kimi seveceğini bilir.

Ei kona og ein katt høyrer Huset til.
Bir eş ve bir kedi evi yüceltir.

6. Tavuk

Den som heve høna, skal og hava egg.
Tavuğu kim yetiştirirse yumurtayı da o olacaktır.

Den som vil hava egg. Fær ikkje hata høna.
Kim yumurta almak isterse tavukların nefretini almasın.

Eit halvt egg er betre en tome skalet.
Yarım yumurta boş bir kabuktan daha iyidir.

Den geiti som mækrar mest, ho mjölkar minst.
En iyi bakılan keçi en az süt verir.

7. İnek

Ei stor ku treng ein stor bås.
Büyük bir ineğin büyük bir ahıra ihtiyacı vardır.

D'er betre ein liten kalv en ein tom bås.
Küçük bir buzağının olması boş bir ahırdan iyidir.

8. Ayı

D'er illt å ertast med bjørnen.
Ayı ile dalga geçmek kötüdür.

4. 25. Ahlak, Erdem

D'er ikkje langt imillom dygd og udygd.
Fazilet ve faziletsizlik arası çok uzak değildir.

Der dygdi vantar, er vænleiken litet verd.
Erdemin eksik olduğu yerde iyiliğin kıymeti azdır.

D'er seint å dylja det kvar mann veit.
İnsanların bildiklerini gizlemek için çok geç.

Blygsla er ungdoms pryda (el. barne-pryda).
Utanmak, gençlik süsüdür (veya çocukluk süsü).

Den som fører nokot til deg, fører også nokon frå deg (Om sladder).
Sana bir şey getiren senden de bir şey taşır (Dedikodu hakkında).

Di meir ein høyrer, di meir ein gløymer.
Ne kadar çok duyarsanız o kadar çok unutursunuz.

Kjenna seg sjølv er ein stor Kunst.
Kendini bilmek büyük bir sanattır.

Ein skal ikkje herma etter den som haltar; ein kann snart sjølv få ein sår fot.

Topallayan kişiyi taklit etmemelisin; yakında senin de ayağın ağrıyabilir.

Ein lyt vera både hard og var, (: Man får være dristing, men også forsiktig; handle med Kraft og tillige var-somt).

Kişi hem cesur hem de tedbirli olmalı. (: Adam cesur olmalı ama aynı zamanda ihtiyatlı olmalı. Güç ile hareket et ve ayrıca dikkatli davran).

Gull er gull, um det enda ligg i sorpdungen.
Altın hâla kumda olsa da altındır.

Den som myket kviskrar, han myket lyg.
Çok fısıldayan çok yalan söyler.

4. 26. İnsanlar, Toplum

Det ser alle på andre og ingen på seg sjølv:
Herkes başkalarına bakıyor ve hiç kimse kendine bakmıyor.

Gjer mot andre, som du vilde, dei skulde gjera mot deg.
Kendine ne yapılmasını istiyorsan başkalarına onu yap.

Den som vil apast, finn alltid orsak.^[1]_[SEP]
Kime kayıtsız kalmak istemezsen her zaman bir sebep bulursun.

Folk og fe er like: dei leika so lenge som dei er unge.

İnsanlar ve periler birbirine benzerler: genç oldukları sürece oynarlar.

Gamle folk hava ymist lært.

Yaşlı insanlar çok şey öğrendi.

Småe folk sjå høgt upp.

Küçük insanlar çok yükselir.

Småe folk standa beine, der dei store må bøygja seg.

Küçük insanlar, büyüklerin eğilmesi gereken yerde dik durur.

Gaman dreg folket saman.

Eğlence, insanları bir araya getirir.

Den som gjerer gaman; skal tola gaman.

Eğlenceyi düzenleyen hoşgörülü olmalıdır.

Ein fær ikkje gjera alt, som ein kann.

Yapabileceğin her şeyi yapamazsın (Aklına gelen her şeyi yapamazsı).

Den som gjerer alt han vil, gjerer mangt han ikkje skulde.

İsteddiği her şeyi yapan yapmaması gereken birçok şeyi yapar.

Det dei fleste vilja, er vissaste rådi.

Çoğu insanın istediği şey kesin bir tavsiyedir.

Dei fleste vil hava det beste og ingen det verste.

İnsanların çoğu en iyisini ister ve en kötüsünü de istemez.

Kvinna og mann er myket like.

Kadın ve erkek birbirine çok benzer.

Kvinna kjenner kvinna best.

Kadını en iyi kadın bilir.

Den som kann hava fred, skal ikkje vekkja ufred.

Huzur duyanlar, huzursuzluk uyandırmayacaktır.

D'er ingen so fri, at han fær gjera alt han lyster.

Kimse istediği her şeyi yapmakta özgür değildir.

Når kongarne strida, får bønderne svida.

Krallar kavga ettiğinde köylüler yanar.

Det verd ingen fangad, der han ikkje finnst.

Bulamadığın sürece mahkûm yoktur.

Det som alle gjera, er ingi skam.

Herkesin yaptığı şey utanç değildir.

Den som bur under glastak, skal ikkje kasta stein på andre. (Tydsk).

Cam tavan altında yaşayanlar başkalarına taş atmamalıdır. (Almanca).

Dei som nokot grava, må nokot hava.

Bir yeri kazanlar, bulduğu şeyin sahibi olmalıdır.

4. 27. İlk, Son

Når enden er god, so er alt godt.

Sonu iyi olduğunda hepsi iyidir.

Det som kjem fyrst i sekken, kjem sidst utatter.

Çuvala önce giren en son çıkar.

First come, first served.

İlk gelene önce servis edilir.

Den som kjem fyrst, fær beste sessen.
İlk gelen en iyi koltuğu alır.

4. 28. El, Ayak

Ei liti hand kann stundom gjera stor hjelp.
Küçük bir elin bazen büyük yardımı olabilir.

Den eine handi tvær den andre.
Bir el diğerini yıkar.

Fyrste handi gjerer beste kaupet.
İlk el en iyi alışverişi yapar.

Der eg når upp med handi, treng eg ingen stige.
Elimle uzandığım yerde merdivene ihtiyacım yok.

Gode hender krevja gode pengar.
İyi eller iyi para ister.

Alle handverk hava sin kunst.
Tüm zanaatların kendi sanatı vardır.

Ein stor fot gjerer store stig.
Büyük bir ayak büyük bir yol açar.

D'er illt å brjota foten på flate golvet.
Düz zeminde ayağını kırmak kötüdür.

Tri føter er nog til ein krakk.
Bir tabure için üç ayak yeterlidir.

Ein ma vel væta fingrarne, når ein fiskar.
Balıkçılık yaparken parmaklarınızı ıslatmanız gerekir.

Fingrarne minnast det dei fyrr hava gjort.
Parmaklar geçmişte ne yaptığını hatırlar.

4. 29. Mutluluk

Ein kann vel vera glad, um ein ikkje faer alt ein dansar.
Hiç dansçı olmasan de mutlu olabilirsiniz.

Ein skal vera glad, um ein ikkje fær alt ein ynskjer.
İnsan mutlu olmalı çünkü kimse sevdiği her şeyi elde edemez.

D'er beste gleda, som varer lengst.
En iyi mutluluk en uzun sürendir.

Gleda treng ikkje um nokon rikdom.
Neşenin servete ihtiyacı yoktur.

Me må vel hava gleda, um me ikkje kveda.
Hoşça kal demediğimiz için mutlu olmalıyız.

4. 30. Baş, Kafa

Den som heve hovud, fær alltid hatt.
Başını kaldıranın her zaman bir şapkası olacaktır.

D'er mangt eit godt hovud under gamall hatt.
Eski bir şapkanın altında genellikle iyi bir kafa vardır.

Det kann standa godt hovud på ein veik rygg.
Zayıf bir sırtta dayanıklı bir kafa olabilir.

Store hovud turva store hattar.

Büyük kafaya büyük şapka gerekir

Når hovudet er heilt, er skurva gløymd.
Baş iyileştiğinde yaranın kabuğu unutulur.

Hovudlaus her kann illa strida.
Başsız ordu kötü savaşabilir.

4. 31. Yardım

Han fær alltid hjelp, som sjølv kann hjelpa.
Kim yardım ederse her zaman yardım alır.

Det kann ingen hjelpa den, som ikkje hjelper seg sjølv.
Kendine yardım etmeyene kimse yardım edemez.

Hjelp deg sjølv, so hjelper vår Herre deg.
Kendinize yardım edin böylece Rabbimiz size yardımcı olacaktır.

Ein hjelper so lenge, at ein sjølv er hjelpelaus.
Kişi uzun süre yardım ederse kendisi çaresiz kalır.

Ein kann ikkje hjelpa både den som byggjer upp, og den som riv ned.
Hem inşa eden hem de yıkan kişiye yardım edemezsin.

4. 32. Efendi, Bey

Alle vilja herre vera; ingen vil sekken bera.
Herkes efendi olmak ister; kimse çantayı taşımak istemez.

D'er betre vera herre i eit litet hus en træl i eit short.
Küçük bir evde efendi olmak kısa süre için bile köle olmaktan daha iyidir.

Ein saknar ein vond herre, når ein fær ein verre.

Kişi kötüleştğinde kötü bir efendiyi özler.

Store herrar hava lange hender. (El. armar).

Büyük beylerin uzun elleri vardır. (veya kolları).

Store herrar hava store drengjer.

Büyük beylerin büyük oğulları vardır.

4. 33. Yeme, İçme

Småe bitar er ogso mat.

Kırıntılar da ekmektir.

D'er illt å drikka, som illa er bryggjat.

Kötü demlenmiş olanı içmek kötüdür.

Ein fretter mangt, um ein ikkje ferdast langt.

Çok yiyen biri fazla uzağa gidemez.

Ei liti gryti kann og koka mat.

Küçük bir güveç/tencere neyi pişireceğini bilir.

Godmaten er gløymd, so snart han er gløypt. (: slugt).

İyi yemek yutulur yutulmaz unutulur. (: yutmak).

4. 34. İnanç, Dua, Tanrı

Den som ikkje kann bida, fær ymist lida.

Dua edemeyen acı çeker.

D'er betre bidja enn stela.

Dua etmek çalmaktan daha iyidir.

D'er stygt å bidja andre, når ein kann berga seg sjølv.

Kendilerini kurtarabilecekleri zaman başkalarına dua etmek kötüdür.

Den som Gud vil spara, skal aldri illa fara.
Tanrı'nın kurtarmak istediği kişi asla zarar görmeyecektir.

Med Guds hjelp kann den veike verda sterk.
Tanrı'nın yardımıyla zayıflar güçlenebilir.

Det må vera ein engel, som skal ganga ulastad.
Zarar görmeden yürüyecek kişi bir melek olmalı.

Kyrkja er aldri so full, at ikkje presten slepp inn.
Kilise asla rahibin içeri giremeyeceği kadar dolu değildir.

4. 35. Ateş

Den eine branden kveikjer den andre.
Bir ateş diğerini tutuşturur.

Gamle brandar kunna brenna på nytt.
Eski ateşler tekrar yanabilir.

Eld og vatn vil aldri semjast.
Ateş ve su asla ticaret yapmaz.

D'er illt å sitja ved elden og endå frjosa.
Ateşin yanında oturmak ve hâlâ donmuş olmak kötü.

D'er illt å sitja millim tvo eldar. (Flyt ein seg frå den eine, so brenner ein seg på den andre).

İki yangın arasında oturmak kötüdür. (Birinden uzaklaşırsan diğerine yaklaşırsın).

Ein liten gneiste kann gjera ein stor eld.
Küçük bir kıvılcım büyük bir yangın çıkarabilir.

Heite kol er lette à kveikja.
Sıcak kömürün tutuşması kolaydır.

4. 36. Delilik, Aptallık

Ein ser ikkje sin dårskap, fyrr det er for seint.
Kişi çok geç olana kadar aptallığını görmez.

Den som kjenner sin dårskap, er på vegen til visdom.
Deliliğini bilen bilgeliğe giden yoldadır.

Dåre, som ottast fyre ein fære.
Bir koyundan korkan aptaldır.

Galne folk skal ein ganga or vegen fyre.
Deliler ya yolda yürür ya da yolu ateşe verir.

Av galne folk og småe born skal ein verda viis.
Deliler ve küçük çocuklar için birileri akıllı olmalıdır.

Den gálnaste, segjer det sannaste. Galne folk segja sanningi.
En deli olan en doğruyu söyler. Deliler gerçeği söyler.

4. 37. Sevgi, Aşk

Ein fær ikkje elska alt, som augat lyster à sjå.
Kişi gözünün gördüğü her şeyi sevmez.

Elska meg litet, og elska meg lenge. (Engelsk: Love me little, and love me long).

Beni biraz sev ve uzun süre sev. (İngilizce: Beni biraz sev ve beni çok sev).

Elskug er blind.
Aşkın gözü kördür.

Det som hjartat er fullt av, det fløder til munnen. – Det som er i hjartat mest, kjem i munnen fyrst.

Kalple ne doluysa, ağza o akar. – Kalpte en çok ne varsa ağza önce o gelir.

Det som kjem frå hjartat, det gjeng til hjartat.

Kalpten gelen kalbe gitti.

Godt hjarta og tom hand vil ikkje semjast.

İyi bir kalp ve boş el pazarlık etmez

4. 38. Düşmek

D'er snarare gjort å falla en å reisa seg.

Ayağa kalkmak için düşmek gerekir.

Det kann ymist falla millom hand og munn (= Maten er ikkje viss fyrr munnen).

O, el ve ağız arasına da düşebilir (Ağzına gelene kadar onu yiyeceğin kesin değildir).

Der folk hava fallet fyrr, kann endå ymse falla.

İnsanlar daha önce düştüğü yerde tekrar düşebilir.

Fallen mann skal ingen spotta.

Düşmüş adam alay etmez.

Den som gjeng hoppande ut, kann lett koma haltande heim

Kim dışarı hoplarsa eve kolayca topal gelebilir.

4. 39. Zemin, Temel

Pa laus grunn kann ein leitet byggja.

Gevşek bir zemine bir bina inşa edilebilir.

Di lausare grunn, di lettare á grava.

Zemin ne kadar gevşek olursa kazmak o kadar kolay olur.

Han skal grava djupt som vil byggja høgt.

Yüksek bina inşa etmek isteyen derin kazmalıdır.

4. 40. Şapka

Det hver ikkje ein hatt át alle hovud.

Her başa şapka gerekmez.

Det høver ikkje høge hattar i låge hus.

Alçak evler uzun şapka kaldırmaz.

Ein skal ikkje lyfta hatten, fyrr ein ser mannen.

Adamı görene kadar şapkayı kaldırmamalı.

5. BÖLÜM

NORVEÇÇE-TÜRKÇE EŞDEĞER ATASÖZLERİ

Türkçeye tercüme ettiğimiz Norveç atasözlerini incelendiğinde Türk atasözleri ile eşdeğer pek çok atasözü tespit edilmiştir. Peter Newmark'a göre çeviri anlamsal *semantic translation* ve iletişimsel *communicative translation* olarak ikiye ayrılır. Anlamsal çeviri, kaynak metindeki kelimelere eşdeğer bir içerik üretmeye dayalıdır. Bu yönüyle anlamsal çevirinin eşdeğerlikle güçlü bir münasebeti olduğu görülür. İletişimsel çeviri ise dilin bilgilendirici ve çağrışıl işlevini öne çıkarır. Kaynak dildeki etki, hedef dilde de ortaya çıkarılmaya çalışılır. Yani anlamsal çeviri yorumlamak, iletişimsel çeviri ise açıklamakla ilgilidir (Yalçın, 2015: 33).

Bu bölümde öncelikle Norveç atasözleri orijinal metin olarak verilmiş ve ardından Türkçe tercümesi yapılmıştır. Sonrasında Norveç atasözünün Türkçe eşdeğeri tespit edilmiştir. Buna ilaveten gerekli görülen atasözlerinin açıklamaları yapılmıştır.

N Alder skifter håri, men ikkje alltid hugen.

Yaş değişiyor ama akıl her zaman değil.

T Akıl yaşta değil baştadır.

Akılcı olmak ve öyle davranmak önemlidir; genç de olsa yaşlı da olsa akıllı davranan kazanır (Parlatır, 2010: 77).

N. Den som liver armarne, fær svengja tarmene.

Kim kollarıyla yaşıyorsa, bağırsağından açlığı alır.

T. Açın gözü ekmek teknesinde olur.

İnsan, varlığını sürdürebilmek için ne gerekiyorsa onu yapmalıdır (Parlatır, 2010: 56).

N. Armod er ingi skam (utan ho er sjølvvaldad).

Yoksulluk utanç verici değildir (birinin kendi kendine seçmesi dışında).

T. Fakirlik ayıp değil, tembellik ayıp.

Yoksul bir aileden olmak ve çalıştığı hâlde az para kazanmak,

utanılacak bir şey değildir. Esas ayıp olan, tembellik yüzünden yoksul olmak ve çalışmamaktır (Parlatır, 2010: 233).

N. Auga og øyra verd aldri mett.

Göz ve kulak asla tatmin olmaz.

T. Göz görür, gönül ister (Parlatır, 2010: 251).

N. Det som augat ikkje ser, det gjer' ikkje hjartat sart.

Gözün görmediği şey kalbe zarar vermez.

T. Göz görmeyince gönül katlanır.

İnsan kendi dışında olan veya oluşan durumlara pek vakıf olamaz. Üstelik bu durum uzak bir yerde gelişirse ona hiç müdahale edemez, ondan umudunu keser ve çaresiz sonucuna katlanır. Yiyip içtiğimiz şeylerin hangi koşullarda üretildiğini görmediğimiz için onları temiz kabul ederek tüketiriz (Benekçi, 2000: 230).

N. Ein blom gjerer ingen krans.

Bir çiçek çelenk yapmaz.

T. Bir çiçekle yaz olmaz.

Küçük, basit ve güzel bir belirti ile kalıcı ve doyurucu sonuca ulaşılmaz (Parlatır, 2010: 138).

N. Ein faer søkja sitt braud, der det finnst.

Nerede olursa olsun kişi ekmeğini aramalıdır.

T. Toprağı işleyen ekmeği dişler.

Çalışma koşullarını sağlayan ve işinin gereklerini yerine getiren kişi, emeklerinin karşılığını alır (Parlatır, 2010: 520).

Nr Ein fær bøygja kvisten, medan han er ung.

Bir dal gençken bükülmeye başlar.

T. Ağaç yaşken eğilir.

İnsanın eğitimi küçük yaşlarda mümkündür. Çocuklar küçük yaşta kolayca eğitilirle; çünkü hafızaları ve kavrama yetenekleri henüz

yıpranmamıştır. Büyümüş ve dünya meşgaleleri ile belleği yıpranmış, dkkati dağılmış insanın kolay kolay eğitilmeyeceği unutulmamalıdır (Benekçi, 2000: 30).

N. Ein god dag kjem aldri for seint.

İyi bir gün hiç geç kalmaz.

T. Gün doğmadan neler doğar.

İnsan, içinde bulunduğu durum ne kadar kötü olursa olsun, hiçbir zaman ümitsizliğe kapılmamalıdır. Kötü bir durum bir gün sonra düzelebilir (Parlatır, 2010: 257).

N. Det som er dautt, er snart avgløymt.

Ölü olan yakında unutulur.

T. Ölenle (beraber) ölünmez.

İnsan, ölen yakını için kendini harap etmemelidir. Hayat sürmektedir ve bu hayata ayak uydurmak kaçınılmazdır (Parlatır, 2010: 455).

N. Ein rang dom feller domaren sjølv.

Bir rütbe de hâkimin kendisini yargılar.

T. Mahkeme kadıya mülk değildir.

Hiçkimse bulunduğu makamda sonsuza dek kalmaz. Bir süre sonra yerine başkası gelebilir (Aksoy, 1968 82).

N. Den som vil hava dotteri, fær tala vænt med moderi.

Kızı almak isteyen herkes annesi ile konuşmalıdır.

T. Anasına bak kızını al.

Bir kız huy bakımından annesine benzer; anneye konuşarak kız hakkında fikir sahibi olmak mümkündür (Parlatır, 2010: 95).

N. D'er seint å dylja det kvar mann veit.

İnsanların bildiklerini gizlemek için çok geç.

T. Bir ağızdan çıkan bin ağza yayılır.

İnsan herkesin duymasını istemediği bir durumu veya sözü kimseye söylememeli. Söylerse gizli kalmasını istediği konu dilden dile yayılır (Parlatır, 2010: 137).

N. D'er ingen herre yver helsa si.

Sağlığın üzerinde Rabb yoktur.

T. Sağlık, varlıktan yeğdir.

İnsan için en büyük nimet, sağlık ve afiyettir. Her şey sağlıkla mümkündür. Bunun için sağlıktan büyük zenginlik olamaz (Benekçi, 2000: 370).

Nr Elskug er blind.

Aşık kördür.

T. Aşkın (aşığın) gözü kördür.

Çok seven veya kendini aşka kaptıran kimse, sevgilisinin kusurlarını görmediği gibi çevresinde olup bitenlere de aldırılmaz (Parlatır, 2010: 105).

N. Eplet fell ikkje langt ifrá roti.

Elma, ağacından uzak değildir.

T. Armut dalının dibine düşer.

Çocuk soyuna çeker, çırak ustasını örnek alır. Bir kimse önce yakınlarını ve çevresini kollar (Parlatır, 2010: 103).

N. Heimen er hollaste herbyrget.

Ev en sadık pansiyondur.

T. Evceğizim evceğizim saklar benim hâlceğizim.

Her ailenin kendi içinde saklısı gizlisi vardır. Bunları başkasının bilmesi gerekmez (Parlatır, 2010: 230).

N. D'er fæ som fader og ingen som moder.

Baba gibi çok az kişi var ama hiç kimse anne gibi değil.

T. Ana gibi yar olmaz, Bağdat gibi diyar olmaz.

Anneler her yerden ve değerden üstündür (Parlatır, 2010: 94).

N. Måteleg hast er best.

Orta hız en iyisidir.

T. Esenlikte acelecilik yok.

Selamette acele etmek olmaz. İşleri ihtiyatla yapmak için söylenir (Ercilasun 2020: 177).

N. Den fatige fangar reven, og den rike fær skinnet.

Yoksullar tilkiyi yakalar ve zenginler parıldar.

T. Tavşanı tazı tutar, çalımı avcı satar (Parlatır, 2010: 510).

N. Ein ma vel væta fingrarne, når ein fiskar.

Balıkçılık yaparken parmaklarınızı ıslatmanız gerekir.

T. Paça ıslanmadan balık tutulmaz.

Zahmet çekmeden hiçbir iş gerçekleştirilemez (Parlatır, 2010: 463).

N. D'er ingen fisk utan bein.

Kılçüksüz balık yoktur.

T. Dikensiz gül olmaz.

İyi veya güzel her şeyin bir kusuru vardır (Parlatır, 2010: 186).

N. Skrepp ikkje av fisken, fyrr han er på disken.

Tezgaha gelene kadar balığı kaçırmayın.

T. Denizdeki balığın pazarlığı/pazarı olmaz.

Henüz elde edilmemiş bir nesnenin alım satımı üzerine konuşmak gereksizdir. Hem kalitesi hem de ne kadar olacağı bilinmeyen bir ürünün alım satımı insane zarar getirebilir (Parlatır, 2010: 179).

N. Gode hender krevja gode pengar.

İyi eller iyi para ister.

T. Paranın gittiğine bakma, işinin bittiğine bak.

Yapılan işin sonunda paranın adı değil de işin keyfiyetine bakılmalıdır (Parlatır, 2010: 465).

N. Gull er gull, um det enda ligg i sorpdungen.

Altın hâla kumdaysa da altındır.

T. Altın çamura düşmekle pul olmaz.

Değerli ve saygın bir kimsenin bulunduğu yüksek makamlardan uzaklaştırılması onun değerini düşürmez (Parlatır, 2010: 92).

N. Gode dagar er alle manns ynskje.

İyi günler herkesin sevgisilidir.

T. İyi günle iyi dosta doyum olmaz.

İnsan mutlu ve huzurlu olduğu sürece gününü gün etmeye, dostlarıyla eğlenmeye doyamaz (Parlatır, 2010: 344).

N. Ein kann erta ein god hund, til han og vil bita.

Kişi iyi bir köpeğe ısırana kadar ev sahipliği yapabilir.

T. Besle kargayı çıkarsın/oysun gözünü.

İnsanları güvenerek yanında çalıştır ve onları besle; sonra da onlar senin arkandan uğraşsın ve sana kötülük yapsın (Parlatır, 2010: 132).

N. Fatige og rike er alle i dauden like.

Fakir ve zenginlerin hepsi ölümden benzerdir.

T. Evden bir ölü çıkacak demişler, herkes hizmetçinin yüzüne bakmış.

Çevrede olumsuz bir durum söz konusu olunca veya birinin canı yanacaksa herkes zavallı veya korumasız kişileri öne sürer. Oysa ölüm herkes içindir (Parlatır, 2010: 230).

N. Det gode er ikkje vyrdt, fyrr det vonde kjem.

Kötü gelene kadar iyi takdir edilmez.

T. Kötüler olmasaydı iyinin kadri bilinmezdi.

Toplumda kötü ve geçimsiz kimseler olmasa ve onların yaptıkları ibretle izlenmese iyilerin değeri bilinmezdi. Onların sayesinde iyilerin değeri daha iyi anlaşılır (Parlatır, 2010: 309).

N. Ein skal ikkje selja fuglen, fyre han er fangad.

Kuş yakalanana kadar kuş satılmaz.

T. Ayı vurulmazdan derisi satılmaz.

İş sonuçlanmadan veya ürün elde edilmeden satışa başlanmaz (Parlatır, 2010: 116).

N. Hav dei gamle til råd, og dei unge til hjelp.

Yaşlılardan tavsiye ve gençlerden yardım isteyin.

T. Genç bilse ihtiyar yapabilse.

Yeni yetişenlerde, olgun kimselerdeki deneyim ve olgun aklı olsa işler daha hızlı ve kusursuz yürür (Parlatır, 2010: 243).

N. Det gamle stend på sterke røter.

Eskiler, güçlü kökler üzerinde durur.

T. Otu çek, köküne bak.

Bir kimsenin kimliğini ve kişiliğini doğru olarak öğrenmek isterseniz onun geçmişine iyi bakmalı. (Parlatır, 2010: 449).

N. Uvanted gjest fær uvantade retter.

Beklenmedik konuk beklenmedik yemekler alır.

T. Misafir umduğunu değil bulduğunu yer.

Misafir, konuk olduğu yerde ev sahibinin kendisine iyi şeyler ikram edebileceğini düşünür ancak ev sahibi ona evde ne varsa onu ikram etmeyi tercih eder (Parlatır, 2010: 434).

N. Store fiskar halda seg i djupet.

Büyük balıklar derinde kalır.

T. Cambaz ipte, balık dipte gerek.

İnsan hangi işte usta veya uzman ise onu yapmalı (Parlatır, 2010: 153).

N. Alderdomen er ikkje ungdomen lik.

Yaşlılık gençlik gibi değildir.

T. Gençliğin kıymeti ihtiyarlıkta bilinir.

İnsan gençliğinde ilerisini pek düşünmez ve zamanını gereği gibi değerlendiremez. Yaşlanınca da pek çok şeyin zamanında yapılmamış olduğunu görür; üstelik iş işten geçmiş olduğu gerçeğini de fark eder ve işte o zaman gençliğin ne kadar değerli olduğunu anlar (Parlatır, 2010: 243).

N. Dei store fiskarna eta dei småe.

Büyük balıklar küçükleri yer.

T. Büyük balık küçük balığı yutar.

Toplumda güçlüler güçsüzleri ezer. Bu kuralı asla unutmamalı (Parlatır, 2010: 151).

N. Det kann ikkje alle fuglar falkar vera.

Tüm kuşlar şahin olamaz.

T. Kuş var, eti yenir; kuş var, et yedirilir.

Herkes zorbalığa boyun eğmez. Güçlü olanlar da çıkar ve hakkını koruyabilir (Parlatır, 2010: 415).

N. Mange gjester gjera trongt hus.

Fazla misafir evi sıkıştırır.

T. Misafir misafiri istemez, ev sahibi ikisini de.

Bir yere misafir giden kimse gittiği yerde rahat hareket edebilmek için başka bir misafirin gelmesini pek istemez. Ev sahibi ise her misafire ayrı ayrı hizmet etmeyi gelenekten gelme bir özelekle hoş karşılayabilir ancak bunların fazla olması onu tedirgin eder ve bundan dolayı da “Misafir gelmese de rahatım bozulmasa.” diye düşünebilir (Parlatır, 2010: 434).

N. Helsa er ikkje vyrd, fyrr vanhelsa kjem.

Hastalık gelene kadar sağlığa değer verilmez.

T. Hasta olmayan sağlığın kadrini bilmez.

İnsan, hasta olup ağrı ve sızı içinde kıvranmadan sağlıklı olmanın değerini gereği gibi anlayamaz. Onun için hayatta tedbiri elden bırakmamalı, sıkıntıya düşmeden önce gerekli hazırlığı yapmalı (Parlatır, 2010: 273).

N. Han er heppen, som heve hus yver hovud.

Evi başın üstünde yükselten anadır.

T. Yuvayı dişi kuş yapar.

Bir evin yönetimini, geçim düzenini ve ailenin mutluluk içinde yaşamasını kadın sağlar (Parlatır, 2010: 564).

N. Di høgge hus, di hardare storm. - Høgste huset kjenner hardaste stormen.

Yüksek ev, sert fırtına. Yüksekteki ev en sert fırtınayı bilir.

T. Yüce dağın başı dumanlı olur.

Büyük iş peşinde koşan ve önemli görevler üstlenen kimselerin sıkıntısı eksik olmaz, çalışma temposu ağır olur (Parlatır, 2010: 565).

N. Ein fader kann ein fã atter, men aldri ei moder.

Bir baba birini bulabilir ama asla bir anne bulamaz.

T. Ana yürektekendir.

Anne ile çocuk, can ciğerdir. Bu iki varlık tek yüreklerdir. (Parlatır, 2010: 96).

N. D'er seint å angra det ein ikkje kann umbøta.

Düzeltemeyeceğim şeyler için pişman olmak için çok geç.

T. Son pişmanlık fayda vermez.

İnsan, sonradan pişman olacağı bir işe girişmemeli. Kötü biten bir işten sonra "eyvah" dememeli (Parlatır, 2010: 490).

N. Sterke armar gjera verket lett.

Güçlü kollar işi kolayca yapar.

T. Güce dağlar dayanmaz.

Güçlü kimseler hayatta her zorluğu yenebilir (Parlatır, 2010: 253).

N. God gjerning vil hava tid.

İyi iş zaman alır.

T. İşin iyisi altı ayda çıkar (Parlatır, 2010: 33).

N. Den som andre vil jaga, fær sjølv renna etter.

Avlanmak isteyen kişi avının peşinden koşmalıdır.

T. Av avlayanın kemer bağlayının (Parlatır, 2010: 113).

Avlanmasını bilen avdan nasıl eli boş dönmezse, işi bilen de o işin üstesinden kolaylıkla gelir (Parlatır, 2010: 113).

N. Dauden er viss, men dagen er uviss.

Ölüm kesin ama günü/vakti belirsiz.

T. Gün ölümlü, gün akşamlı.

İnsan için hayat geçicidir, nasıl günü gece izlerse insan için de her an ölüm vakti olabilir (Parlatır, 2010: 259).

N. Han er illt rædd, som illt gjerer.

Kötülük yapan kötülükten korkar.

T. Eden bulur.

Yapılan bir işin nasıl sonuç vereceği daha başında belli olur. Başkalarına kötülük edenin başına kötü işler gelir (Parlatır, 2010: 202).

N. Ein god granne er betre en broder i annat land.

İyi bir komşu başka bir ülkedeki kardeşten daha iyidir.

T. Hayırlı komşu hayırsız akrabadan iyidir.

Gerçek dost insanın sıkıntılı ve güç anında belli olur. Uzak olan akraba veya yakınlar, insanın sıkıntısını nereden bilebilir (Parlatır, 2010: 276).

N. Den som heve hest, fær altid sadel.

Bir at yetiştiren her zaman bir eyer alır.

T. Ata eyer gerek, eyere er gerek.

Ata iyi binmek için nasıl bir eyer gerekirse, bir işte de başarılı olmak için iyi yetişmiş eleman bulmak gerek (Parlatır, 2010: 107).

N. Den som ikkje heve hest, fær bruka sine eigne føter.

At yetiştirmeyen kişi kendi ayaklarını kullanır.

T. Atına bakan ardına bakmaz.

Nasıl bakımlı at sahibini mahcup etmezse iyi yetişmiş kimse de kendini yetiştireni mahcup etmez (Parlatır, 2010: 110).

N. Havde katten vinger, da måtte alle spurve døe.

Kedinin kanatları olsaydı tüm serçeler ölürdü.

T. Kedinin kanadı olsaydı serçenin adı kalmazdı.

Hayatta yaptıkları iş başkalarının canını yakmak olan kimseler diledikleri gibi davranabilselerdi, saldırmadık insan bırakmazlardır (Parlatır, 2010: 381).

N. Katten er mjuk, men klørna er kvasse.

Kedi yumuşaktır ama pençeleri keskindir.

T. Kediye çok sıkıştırma kaplan edersin.

Çirkin söz veya davranışlarla birinin üzerine sürekli gitme. O kişi sonunda bunalır, senden güçsüz de olsa aşırı tepki gösterir; hatta sana zarar da verir (Parlatır, 2010: 382).

N. Den som gjeng fjellet, kann ogso ganga bakken.

Kim dağda yürürse zirvede yürüyebilir.

T. Yüksekten uçan engine konar (Parlatır, 2010: 566).

N. Det er ikkje alt fugl, som fljuga vil.

Uçan şeylerin hepsi kuş değildir.

T. Her sakallıyı baban mı sandın.

Dış görünüşe inanmamak gerekir. Özünü ve kişiliğini iyi anlamadan insanlara güvenilmemeli (Parlatır, 2010: 292).

N. Fallen mann skal ingen spotta.

Düşmüş adam alay etmez.

T. Damdan düşen damdan düşenin hâlini bilir.

Varlıklı ve iyi bir durumda iken işleri bozulan kötü bir duruma düşen kimse, başına aynı felaket gelen kimsenin derdini iyi anlar (Parlatır, 2010:

174).

N. Sjå på dei beste, og ikkje på dei fleste.

En iyisine bakın, en fazlasına değil.

T. Az olsun öz (uz) olsun (Aksoy, 1968: 50).

N. Gamall hest hittar vegen best.

Yaşlı at yolu en iyi bulur.

Tr. Eski kurt yolunu şaşırılmaz (Soysal, 1971).

N. Fatig mann er ingen greive (Også svensk og dansk).

Fakir adam insandan sayılmaz (Ayrıca İsveççe ve Danca).

T. Fakirin tesellisi ölümdür (Soysal, 1971).

N. Bjørn og bjørnemann heve ikkje same meining.

Ayı ve ayı avcısı aynı fikirde değildir.

T. Koyun can derdinde, kasap et/yağ derdinde (Parlatır, 2010: 402).

SONUÇ

Türkçe alanyazınında pek çok dildeki atasözleri hakkında tanımlayıcı çalışmalar yapılmıştır. Çoğu yüksek lisans veya doktora çalışması olan bu eserlerde farklı dillerin atasözleri, Türkçenin söz varlıkları ve Türk kültürü açısından değerlendirilmiştir. Bazı dillerdeki atasözleri birden fazla eserde irdelenirken bazı dillerdeki atasözlerine henüz sıra gelmediği görülmektedir. Bu yüksek lisans tezi daha önce atasözleri açısından hiç incelenmemiş bir dil olan Norveççeyi Türk alanyazınına tanıtmayı hedeflemektedir.

“Norveç Atasözlerinin Türk Atasözleri ile Mukayeseli Tahlili” başlıklı çalışmamızda, farklı dil ailelerinden olan bu iki dilin, -Norveççe ve Türkçenin- söz varlığı karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Diller arasındaki kelime alışverişlerinin yanı sıra atasözleri, deyimler veya kalıplaşmış ifadeler de karşılaştırmalı dilbilim için önemli veriler sunmaktadır. Hiç şüphe yok ki atasözleri, bir dilin en köklü ve zengin hazinelerindedir. Bütün insan topluluklarında rastlanan ve bu yönüyle evrensel olan atasözleri milletlerin dilleri, tarihleri ve kültürleri bakımından çok büyük ehemmiyeti haizdir. Bu çalışmada belli sayıda Norveç atasözü ilk defa Türkçeye tercüme edilmiştir. Çalışmamızda Norveç atasözleri için kaynak olarak Norveçli dilbilimci Ivar Andreas Aasen’ın “*Norske Ordsprak*” (Norveççe Atasözleri) adlı eseri esas alınmıştır. Bu eserdeki atasözlerinin tamamı incelenmiştir ancak eserdeki atasözlerinin Norveç’in farklı yörelerindeki farklı ağızlardan derlenmiş olması ve günümüzde kullanılan Bokmål yazı dilinden farklı yazı diline sahip olması sebebiyle Türkçeye aktarımlarında birtakım güçlüklerle karşılaşmıştır. Öyle ki Aasen bile bazı atasözleri konusunda kesin bir yargıya varamayıp bir atasözünün farklı anlama gelebileceğini açıklamak için sözlüğe eklemeler yapmıştır. İncelediğimiz atasözlerinin çevirisi konusunda hata yapmama adına titizlikle çalışıp tez boyunca yalnızca tercümesinin doğruluğundan emin olduğumuz atasözlerine yer verilmiştir.

Birinci bölümde dil, dilbilim, karşılaştırmalı dilbilim ve çeviribilim hakkında genel bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde İskandinav tarihi ve dilleri ele alınmıştır. Norveç’in tarihi, dili ve edebiyatı hakkında bilgi verilmiştir. Norveçli dilbilimci Ivar Andreas Aasen ve Aasen’in dilbilim

çalışmalarından bahsedilmiştir. Üçüncü bölümde “atasözü” terimi ele alınmış ve Türk ve Norveç atasözlerinden bahsedilmiştir. Dördüncü bölümde Norveç atasözlerindeki belirli kavramların anlambilimsel ve kültürel tahlili yapılmıştır. Türkçeye tercüme ettiğimiz 362 adet Norveç atasözü, kavram özelliklerine göre incelenmiş ve 40 alt başlık hâlinde ele alınmıştır. Son olarak beşinci bölümde ise bir Norveççe-Türkçe eşdeğer atasözleri sözlüğü sunulmuştur. Çalışmamızda Türk atasözüyle eşdeğer 60 adet Norveç atasözü tespit edilmiştir. Atasözlerinin mukayesesini yaparken anlamı ön planda tutmakla beraber tam eşdeğer atasözlerinin tespitinde sözcük bakımından da benzerlikler dikkate alınmıştır.

Tezin ihtiva ettiği Türkçe-Norveççe Eşdeğer Atasözleri Sözlüğü, iki dilli bir sözlüktür. Bu sözlük, İki farklı ulusun ortak değer yargılarını ve benzer kültürel yönlerini ortaya koymuştur. Tezimizin Norveççe öğrenen Türkçe konuşurları için de bir başvuru kaynağı olacağı ümit edilmektedir.

KAYNAKÇA

- Aasen, I. (1960). *Mektuplar ve Günlükler, Ivar Aasen*. C. 1: ss.45.
- Aasen, I. (1989). *Norske Ordsprog*. Voss: Vostanbok Forlag.
- Aksan, D. (2005). *Türkçenin Zenginlikleri İncelikleri*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksoy, . A. (1968). *Atasözleri ve Deyimler (El Kitabı)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksoy, . A. (1995). *Atasözleri Szlg*. İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aktaş, T. (1996). *eviri İşlemine Genel Bir Bakış*. Ankara: Orsen Matbaacılık.
- Andersen, E. A. (2014). *Universal Ordbok Norsk*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Arkeolojik Haber, (2018). "Yedi Bilge: Antik ağın Yedi Bilgesi", <https://www.arkeolojikhaber.com/haber-yedi-bilge-antik-cagin-yedi-bilgesi-8512/>, (Erişim: 16.01.2021).
- Dolunay, K. (2020). "Karşılaştırmalı Dilbilim ve eviribilim çerçevesinde Retrospektif ve Prospektif Sahneler: Geçmişten Günümüze Eşdeğerlik Kavramının Evrimi", *Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi eviribilim zel Sayısı*. ss. 113-129.
- Banarlı, N. S. (2012). *Türkçenin Sırları*. İstanbul: Kubbealtı Neşriyat.

Bekar, B. (2019). *Batı Kültüründe Türk Atasözleri*. Konya: Kömen Yayınları.

Benekçi, Ş. (2020). *Damla Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*. İstanbul: Damla Yayınevi.

Bergman, G. (1984). *Svensk Språk Historia*. Bokförlaget Prisma Magnum.

Breton, R. (2007). *Dünya Dilleri Atlası*, çev. Orçun Türkay. İstanbul: Ntv Yayınları.

Brigham Young University, “Linguistics: What is Linguistics, BYU Collage.

Brown, C. W. (2019). “The World of English: Origin of Proverbs”, <https://www.english-culture.com/origin-of-proverbs/>,
(Erişim: 15.01.2021).

Bull, T. (2019) “Ivar Aasen”, https://snl.no/Ivar_Aasen,
(Erişim: 18.01.2021).

Bull, T. (2009). “Ivar Aasen: norske språkforskere og språkkfolk”
<https://snl.no/.search?query=ivar+aasen>,
(Erişim: 18.01.2021).

Büyük Larousse Ansiklopedisi, (1986). C.4. İstanbul: İnter Press Basın ve Yayın A.Ş.

Camcı, M. (2014). *Bir Sosyal Bilimler Alanı Olarak Çeviribilim ve Disiplinlerarasılık Bağlamında Çeviribilim Paradigmaları*, Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. (Tez No. 391382).

- Cassirer, E. (1944). *An Essey on Man*. Yale University Press.
- Chomsky, N. (2011). *Dil ve Zihin*, çev. Ahmet Kocaman, Ankara: Bilgesu Yayıncılık.
- Chomsky, N., Foucault, M. (2005). *İnsan Doğası: İktidara Karşı Adalet*, çev. Tuncay Birkan. İstanbul: bgst Yayınları.
- Çavuşoğlu, Ö. (2019). “Yeni Bir Terim mi “Çeviribilim?””, https://www.researchgate.net/publication/341194154_Yeni_Bir_Terim_mi_Ceviribilim, (Erişim: 24.02.2021).
- Demirci, K. (2015). *Türkoloji İçin Dilbilim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Dictionary.com, (1995). “proverb”, <https://www.dictionary.com/browse/proverb>, (Erişim: 16.01.2021).
- Ercilasun A. B. (2016). *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*. Ankara: Akçağ Yayıncılık.
- Ercilasun, A. B. (2020). *Divanu Lugati't Türk'teki Şiirler ve Atasözleri*. İstanbul: Bilge Kültür-Sanat.
- Ergenekon, B. (2016). “Türk Asıllı İskandinav ve Cermenler”, www.dagarcikturkiye.com, (Erişim: 9.01.2021).
- Eyri, S. (2013). “Dilbilim ve Göstergibilim: Ferdinand De Saussure ve Göstergibilimi Anlamak”, çev. Köktürk S. SAÜ Fen Edebiyat Dergisi, II, ss.124-138.

Gascoigne, B. (2001). "Historyworld: History of Scandinavia",
<http://www.historyworld.net>,
(Erişim: 25.12.2020).

Gedikli, Y. (2015). *Dillerin şifresi Dillerin Kökeni ve Türeyişi*. Boğaziçi Yayınları.

Grepstad, O. (2014). "allkunne: Ivar Aasen",
<https://www.allkunne.no/framside/english/ivar-aasen-english/1938/83388/>,
(Erişim: 18.01.2021).

Grönvik, O. (2012). "Bokmalsordboka-Nynorskordboka",
<https://ordbok.uib.no>,
(Erişim: 21.01.2021).

Gundersen, D. (2009). "Bokmål: moderne nors språk og språkhistorie",
<https://snl.no/bokm%C3%A5l>,
(Erişim: 10.01.2021).

Gustafsson, H. (2006), "Başarısız bir devlet mi? Kalmar Birliği, özellikle dağılması konusunda.". İskandinav Tarih Dergisi C.31, S.3-4, ss.205-220.

Günaydın H. ve Coşkun B. (2018). "İsveç Kralı XII. Charles'ın (Demirbaş şarl) Osmanlı Devleti'ne İlticası (1709-1714) ve İltica Sürecinde Ülkesinde Ombudsman Görevlendirmesine İlişkin Bir Değerlendirme.", Ombudsman Akademik, S.9, ss. 27-28.

Gündüz, H. (2013). *Karşılaştırmalı Dilbilim Açışından Arapça ve Türkçede Yan Cümleler*, Yüksek Lisans Tezi. On Dokuz Mayıs Üniversitesi,

Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun. <https://tez.yok.gov.tr> (Tez No: 336054).

Gürçağlar, T. (2018). *Türkiye’de Çevirinin Politikası ve Poetikası 1923-1960*, çev. Tansel Demirel. İş Bankası Kültür Yayınları.

Gürsu, U. (2009). *Kazak Türkçesindeki ve Türkiye Türkçesindeki Atasözlerinin Karşılaştırmalı Biçimde İncelenmesi*, Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. <https://tez.yok.gov.tr> (Tez No. 262594).

Hagemann, K. (1998). “Språkvitenskap: språkvitenskapens grunnbegreper”, <https://snl.no/spr%C3%A5kvitenskap>, (Erişim: 27.11.2020).

Harstad, F. (2012). “Om Norsk: Bokmal og Mymorsk”, <https://nordeniskolen.org/da/sprog-kultur/gymnasiet/de-nordiske-sprog/om-norsk-bokmaal-og-nynorsk/>, (Erişim: 8.01.2021).

Haspelmath, M. S. ve öte. (2009). *The World Atlas of Language*.

Hatiboğlu, V. (1964). *Kelime Grupları ve Kuralları*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Humboldt, W.V. (1988). *On Language*, çev. Peter Heath. Cambridge: Cambridge University Press.

İnsamer, (2017). “Norveç”, https://insamer.com/tr/norvec_1033.htm, (Erişim: 10.01.2021).

Jacobson, B. (t.y.). “On Linguistic Aspects of Translation”, <https://web.stanford.edu/~eckert/PDF/jacobson.pdf>,

(Erişim: 12.01.2021).

Karakaya, ř. (2007). *Dil Gelişimi ve Dil Politikası*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Kılıç, S. (2003). *Sözcüklerle Nesnelere Arasında: Dil – Kültür İlişkisi Üstüne Notlar. Anlamın Gizi Dilden İdeolojiye*. İstanbul: İthaki Yayınları.

Koç, M. (2006). *Balaybelen*. Klasik Yayınlar.

Korkmaz, H. (2007). *Divanü Lügat-it Türk'teki Atasözlerinin Anlambilimsel Açından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun. <https://tez.yok.gov.tr> (Tez No. 205361).

Kumlu, D. (2020). “Karşılaştırılabilir Dilbilim ve Çeviribilim Çerçevesinde Retrospektif ve Prospektif Sahneler: Geçmişten Günümüze Eşdeğerlik Kavramının Evrimi”, Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (ASOBİD). Çeviribilim Özel Sayısı, ss. 113-129.

McKean, E. (2005). “nordic countries”, https://en.wikipedia.org/wiki/Nordic_countries, (Erişim: 16.01.2021).

Myrvang F. (1983). “Norske Ordtak og nordlandke”, http://www.vesteraalen.info/andoy_gammelt_norske_ordtak_nordlandke.htm, (Erişim: 16.01.2021).

Nazar, H. (2018). *Türk ve Hint Dilleri Atasözlerinin Biçim ve Kavram Özellikleri Bakımından Karşılaştırılması*, Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. <https://tez.yok.gov.tr> (Tez No. 492335).

Norman, R. T. (2020), “Scandinavia Standart: Where is Scandinavia? A Guide to the Scandinavian Countries”, <https://www.scandinaviastandard.com/where-is-scandinavia-a-guide-to-the-scandinavian-countries/>, (Erişim: 9.01.2021).

Norman H., Rumbloom H. (1988). *Transatlantik Connections: Nordic Migrations to the New World After1800*. Oxford University Press.

Nordbø, B. (2009). “kongespeilet: norrøn litteratur”, <https://snl.no/Kongespeilet>, (Erişim: 9.01.2021).

Nordbø, B. (2009). “Nordiske sprak”, https://snl.no/nordiske_spr%C3%A5k, (Erişim: 20.12 .2020).

Nordbø, B. (2009). “saga: norrøn litteratur”, <https://snl.no/saga>, (Erişim: 9.01.2021).

NTV, (2010). *Mitoloji*. Çin: NTV Yayınları.

Orning, H. J. (2009), “Norges historie: Norges historie generelt”, https://snl.no/Norges_historie, (Erişim: 11.01.2021).

Parlatır, İ. (2010). *Atasözleri*. Ankara: Yargı Yayınevi.

Rottem, Ö. (2014). “Norges litteraturhistorie: Norges litteratur 1960-2000”, https://snl.no/Norges_litteraturhistorie, (Erişim: 27.11.2020).

Soysal, R. (1971). *Türk Atasözleri*. Ankara.

Gundersen, D, (2009). “Store Norske Leksikon: ordtak: leksikografi”,
<https://snl.no/ordtak>,
(Erişim: 16.01.2021).

TDK1, (2009). *Bölge Ağızlarında Atasözü ve Deyimler*. Ankara.

Tan, N. (2020). Bolu. Atasözleri Üzerine Bir Kaynak: Atasözleri ve Söz
Çalımları. Türk Dili Dergisi, C.XVI. S: 819. ss. 64-72.

T.C. Dışışleri Bakanlığı, (2019). “Türkiye-Norveç İlişkileri”,
<http://www.mfa.gov.tr/turkiye-norvec-siyasi-iliskileri.tr.mfa>,
(Erişim: 9.01.2021).

TDK, (2021). “Güncel Türkçe Sözlük: atasözü”, <https://sozluk.gov.tr/>,
(Erişim: 16.01.2021).

TDK, (2021). “Güncel Türkçe Sözlük: söz”, <https://sozluk.gov.tr/>,
(Erişim: 17.01.2021).

The Editors of Encyclopedia Britannica, (1998). “Skåne question:
Scandinavian history”, [https://www.britannica.com/event/Skane-
question](https://www.britannica.com/event/Skane-question),
(Erişim: 9.01.2021).

The Editors of Encyclopedia Britannica, (2018). “Scandinavia: Northern
Europe”, <https://www.britannica.com/place/Scandinavia>,
(Erişim: 25.12.2020).

Thuesen, N. P. (2020), “Norge: Norges geografi generelt”,
<https://snl.no/Norge>,
(Erişim: 27.11.2020).

- Topkaya, R. (2016). “Dilin Aynasında Kültür: Humboldt Felsefesinde Dil-Kültür İlişkisi”, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/viraverita/issue/37202/429313>, (Erişim: 12.01.2021).
- Torun, V. (2015). “Arkeofili: Sümerlerde Atasözleri ve Özdeyişler”, <https://arkeofili.com/sumerlerde-atasozleri-ve-ozdeyisler/>, (Erişim: 15.01.2021).
- Trask, R. L. (1999). *Language Arts & Disciplines*. Psychology Press.
- Tuğluk, M. E. (2012). *Atasözlerinin Sınıflandırılması ve Yapısal Özellikleri*. Doktora Tezi. Dicle Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Diyarbakır. <https://tez.yok.gov.tr> (Tez No. 524171).
- Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA). (1993). “Danimarka: Kuzey Avrupa’da Ülke”, <https://islamansiklopedisi.org.tr/danimarka#1>, (Erişim: 16.01.2021).
- Tvedt, H. A. (2019). “Uttryk og ordtak”, <https://snl.no/.taxonomy/4028>, (Erişim: 9.01.2021).
- Uslu, R. (2015). *Psikoterapide Atasözleri ve Deyimlerin Kullanımı*, Yüksek Lisans Tezi. Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. <https://tez.yok.gov.tr> (Tez No. 454178).
- Uysal, N. (2006). *Türkçe ve Urduca Atasözlerinin Biçim ve Kavram Özellikleri Bakımından Mukayesesi*, Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya. <https://tez.yok.gov.tr> (Tez No. 189376).
- Uzun, N. E. (2012). “Türkçenin Dünya Dilleri Arasındaki Yeri Üzerine”,

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi, C.19, S.2, ss. 115-134.

Veldhuis, N. (2000). “Sumerian Proverbs in Their Curricular Context, University of Pennsylvania, Journal of the American Oriental Society”,
https://nes.berkeley.edu/Web_Veldhuis/articles/proverbs.pdf,
(Erişim: 16.01.2021).

Vikør, L. S. (2020), “Norsk: Moderne norsk språk og språkhistorie”,
<https://snl.no/norsk>,
(Erişim: 27.11.2020).

Yalçın, P. (2015). *Çeviri Stratejileri Kuram ve Uygulama*. Ankara: Grafiker Yayınları.

Yule, G. (2006). *The Study of Language*. New York: Cambridge University Press.

Yücel, F. (2016). *Çevirinin Tarihi*. Çeviribilim Yayınları.

Zaraeva, E. (2018). *Türk-Rus Atasözleri Üzerine Toplumbilimsel Bir İnceleme*, Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul. <https://tez.yok.gov.tr> (Tez No. 530659).

https://ordbok.uib.no/perl/ordbok.cgi?OPP=dylja&ant_bokmaal=5&ant_nynorsk=5&nynorsk=+&ordbok=nynorsk
(Erişim: 8. 6. 2020).

https://en.m.wikipedia.org/wiki/Northern_Europe
(Erişim: 20.12. 2020).